

Deutsch-polnische Konferenz Nachhaltige Entwicklung auf der Achse Berlin-Stettin 23. – 24. September 2024

**Veranstaltungsort: Fakultät für Wirtschaft, Finanzen und Management der Universität
Stettin; Raum 127. Adama Mickiewicza 64, 71-101 Stettin**

Die Konferenz bietet die Möglichkeit, Probleme, Konzepte und Lösungen für eine nachhaltige Entwicklung entlang der bi-nationalen Achse Berlin-Stettin zu diskutieren. Dazu gibt erste Ideen und Ansätze, die jedoch sehr heterogen sind und sich eher auf ein Handlungsfeld, ein Land oder eine wissenschaftliche Disziplin konzentrieren. Aufbauend auf gemeinsamen Projekten und bisherigen Kooperationen zwischen polnischen und deutschen Universitäten wollen wir diese unterschiedlichen Perspektiven zusammenführen, den Fokus auf diesen gemeinsamen Metropolenraum einschließlich des ländlichen Raums legen und Ansatzpunkte und Synergien für übergreifende Konzepte erkunden. Themen können Modelle für eine „zirkuläre Gesellschaft“ hin zu einer nachhaltigen Transformation, alternative Wirtschafts- und Versorgungsmodelle, grenzüberschreitende kulturelle Lernnetzwerke sowie soziokulturelle und ökologische Fragen sein. Ein Ziel dieser interdisziplinären Konferenz ist es, bestehende wissenschaftliche Netzwerke zu erweitern und zu verknüpfen, um gemeinsame Anträge und Projekte für die Zukunft vorzubereiten.

Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftler aus beiden Ländern sind eingeladen, an dieser Konferenz teilzunehmen, um sich über ökologische, wirtschaftliche, soziale und kulturelle Perspektiven auszutauschen und ganzheitliche Ansätze für eine nachhaltige deutsch-polnische Region zu entwickeln. Die Ergebnisse sollen in einer zweisprachigen Fachpublikation in einer Reihe von Diskussionspapieren der Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde veröffentlicht werden.

Veranstalter:

- Universität Stettin
- Westpommersche Technische Universität Stettin
- Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
- Universität Greifswald

Struktur der Konferenz und Themen:

1. Einleitende Diskussion zur Entwicklung erster gemeinsamer Ideen zur nachhaltigen Entwicklung der Region/Achse Stettin-Berlin
2. Thematische Diskussionen in Workshops zu spezifischen Themen mit vielfältigen Beiträgen aller Partner
3. Plenardiskussion zur Identifizierung von Schlüsselthemen für die Entwicklung der Region und für mögliche weitere Forschungsaktivitäten und künftige Anwendungen

Organisationskomitee:

- Dr hab. Jarosław Korpysa, Prof. US, Uniwersytet Szczeciński
- Dr Norbert Obrycki, Uniwersytet Szczeciński
- Dr hab. Katarzyna Cheba, Prof. ZUT, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Dr Dawid Dawidowicz, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Dr inż. Wojciech Zbaraszewski, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Prof. Dr. Benjamin Nölting, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
- Dr. Thomas Göttert, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
- Prof. Dr. Daniel Schiller, Universität Greifswald

Förderung: Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung |
Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki
<https://www.dpws.de/>

Polsko-niemiecka konferencja Zrównoważony rozwój na osi Berlin-Szczecin

23 – 24 września 2024 r.

Miejsce konferencji: Wydział Nauk Ekonomicznych, Finansów i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego; pokój 127 ul Adama Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin

Konferencja jest okazją do przedyskutowania problemów, koncepcji i rozwiązań dla zrównoważonego rozwoju wzdłuż dwunarodowej osi Berlin-Szczecin. Istnieją pierwsze pomysły i koncepcje, ale są one bardzo zróżnicowane i koncentrują się na jednym obszarze działania, jednym kraju lub jednej dyscyplinie naukowej. Opierając się na wspólnych projektach i dotychczasowej współpracy między polskimi i niemieckimi uniwersytetami, chcemy połączyć te zróżnicowane perspektywy, skupić się na wspólnym obszarze metropolitalnym włącznie z obszarami wiejskimi oraz zbadać punkty zaczepienia i synergie dla koncepcji o charakterze nadrzędnym. Tematy mogą obejmować modele „społeczeństwa cyrkularnego” aż po zrównoważoną transformację, alternatywne modele ekonomiczne i podażowe, transgraniczne kulturowe sieci edukacyjne oraz kwestie społeczno-kulturowe i ekologiczne. Jednym z celów tej interdyscyplinarnej konferencji jest rozbudowa i połączenie istniejących sieci naukowych w celu przygotowania wspólnych wniosków i projektów na przyszłość.

Naukowcy z obydwu krajów zostali zaproszeni do wzięcia udziału w tej konferencji w celu wymiany poglądów w zakresie perspektyw ekologicznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych oraz wypracowania całościowego spojrzenia na zrównoważony rozwój regionu polsko-niemieckiego.

Wyniki zostaną opublikowane w dwujęzycznej specjalistycznej publikacji w serii materiałów dyskusyjnych Wyższej Szkoły Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde.

Organizatorzy:

- Uniwersytet Szczeciński
- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Wyższa Szkoła Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde
- Uniwersytet w Greifswaldzie

Struktura konferencji i tematy:

4. Dyskusja wprowadzająca w celu wypracowania wstępnych wspólnych pomysłów dotyczących zrównoważonego rozwoju regionu/osi Szczecin-Berlin.
5. 2. Dyskusje tematyczne w ramach warsztatów na poszczególne tematy z bogatym wkładem wszystkich partnerów.
6. 3. Dyskusja plenarna w celu zidentyfikowania kluczowych tematów dla rozwoju regionu oraz możliwych dalszych działań badawczych i przyszłych zastosowań

Komitety organizacyjny:

- Dr hab. Jarosław Korpysa, Prof. US, Uniwersytet Szczeciński
- Dr Norbert Obrycki, Uniwersytet Szczeciński
- Dr hab. Katarzyna Cheba, Prof. ZUT, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Dr Dawid Dawidowicz, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Dr inż. Wojciech Zbaraszewski, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
- Prof. Dr. Benjamin Nölting, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
- Dr. Thomas Göttert, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
- Prof. Dr. Daniel Schiller, Universität Greifswald

Finansownie: Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung |

Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki

<https://www.dpws.de/>

Konferenzprogramm

Montag, 23. September / poniedziałek, 23 września (13:00 - 17:30)

12:30 Anknunft / przyjazd

13:00 Beginn der Konferenz: Begrüßung und Grußworte / Rozpoczęcie konferencji: mowy powitalne

Begrüßung durch die veranstaltenden Organisationen Universität Stettin, Westpommersche Technische Universität in Stettin, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde, Universität Greifswald

Powitanie przez Uniwersytet Szczeciński, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wyższą Szkołę Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde i Uniwersytet w Greifswaldzie jako organizatorów

13:30 Einleitende Diskussion über ein geteiltes Verständnis von nachhaltiger Entwicklung auf der Achse Stettin-Berlin / Dyskusja wprowadzająca na temat wspólnego rozumienia zrównoważonego rozwoju na osi Szczecin-Berlin

Einführende Kurzimpulse, die Ideen und Ansätze für eine nachhaltige Entwicklung der Region Stettin-Berlin aus verschiedenen Perspektiven (Disziplinen, Länder, Probleme) beleuchten als Einstieg in die Diskussion

Krótkie impulsy wprowadzające, które przedstawią idee i podejścia do zrównoważonego rozwoju regionu Szczecin-Berlin z różnych perspektyw (dyscyplin, krajów, problemów) jako wprowadzenie do dyskusji.

Katarzyna Cheba, Agnieszka Brelik, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
„Mapowanie zrównoważonego rozwoju. Sytuacja regionów polskich i niemieckich”
„Mapping zur nachhaltigen Entwicklung. Situation in deutschen und polnischen Regionen.”

Ilka Roose, Benjamin Nölting, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde
„Die Achse Berlin- Stettin als transnationale Kreislauf-Region: Mit Kooperation lineare Wertschöpfung und fragmentierte Institutionen überwinden”
„Oś Berlin-Szczecin jako transnarodowy region cyrkulacyjny: współpraca jako sposób na przezwycięzenie liniowego tworzenia wartości i rozdrobnienia instytucji”

Vassilis Kitsos, Universität Greifswald
„Zmiany w myśleniu planistycznym w miastach drugorzędnych wzdłuż regionu transgranicznego”
„Veränderungen im Planungsdenken von Städten der 2. Reihe in der Grenzregion”

Jarostaw Korpysa, Uniwersytet Szczeciński
„Implikacje TBL w zielonym zarządzaniu startupami - wyniki badań”
„Auswirkungen von Tripple Bottom Line auf das Management grüner Startups – Forschungsergebnisse”

Anschließend Austausch in kleinen interaktiven Arbeitsgruppen zur Erkundung des Themas, Ideenfindung, Identifizierung gemeinsamer Themen und Beschreibung von (Nachhaltigkeits-)Problemen und Konflikten. Die Arbeitsgruppen dokumentieren und visualisieren Probleme, Ideen, Lösungen und Forschungsansätze.

Następnie wymiana w małych interaktywnych grupach roboczych w celu zbadania tematu, wygenerowania pomysłów, zidentyfikowania wspólnych tematów i opisanie problemów i konfliktów dotyczących zrównoważonego rozwoju. Grupy robocze udokumentują i zobrazują problemy, pomysły, rozwiązania i podejścia badawcze.

15:30 – 16:00 Pause / Przerwa

16:00 – 17:30 Workshops zu spezifischen Themen, die zum Thema der Konferenz beitragen
Warsztaty na konkretne tematy nawiązujące do tematyki konferencji

Thema1: Wahrnehmungen und Ansätze für die regionale und ländliche Entwicklung

Temat 1: Postrzeżenie i założenia rozwoju regionu i obszarów wiejskich

Wojciech Zbaraszewski, Dawid Dawidowicz, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

„Stereotypy i fakty w postrzeganiu kraju sąsiedzkiego na przykładzie Polski i Niemiec”

“Stereotypen und Fakten in der Wahrnehmung des Nachbarlandes am Beispiel von Deutschland und Polen”

Dr Włodzimierz Durka, Instytut Socjologii, Uniwersytetu Szczecińskiego

„Procesy depopulacji na obszarach wiejskich Pomorza Zachodniego. Ciągłość i zmiana”

„Entvölkerungsprozesse in ländlichen Gebieten Vorpommerns. Kontinuität und Wandel”

Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Szczeciński

„Rewitalizacja jako narzędzie rozwoju obszarów peryferyjnych - przegląd dobrych praktyk”

„Revitalisierung als Instrument der Entwicklung peripherer Gebiete – Best Practice Beispiele”

Thema 2:Naturbezogene Perspektiven

Temat 2: Perspektywy ukierunkowane na przyrodę

Andreas Sommermann, Peer Heinrich, Axel Heise, Sixten Bussemer, University of Greifswald

„Badania geoekologiczne obszaru pogranicza polsko-niemieckiego Uznam”

„Geoökologische Untersuchungen des deutsch-polnischen Grenzgebietes der Insel Usedom”

Norman Ebert, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde

"Monitorowanie ofert przyrodniczych, percepcji i efektów uczenia się zwiedzających wybranych dużych obszarów chronionych w Euroregionie Pomerania"

„Monitoring von Naturerlebnisangeboten, Wahrnehmungen und Lerneffekten von Besuchern ausgewählter Großschutzgebiete der Euroregion Pomerania“

19:00 – Abendessen mit den Vortragenden / Kolacja z prelegentami

Dienstag, 24. September / wtorek, 24 września (9:00 – 13:00)

9:00 – 11:00 Workshops zur nachhaltige Entwicklung in der West Pommern Region

Warsztaty na temat zrównoważonego rozwoju regionu Pomorza Zachodniego

Thema 3: Handlungsfelder und Sektoren mit Beiträgen zur grenzüberschreitenden Regionalentwicklung

Temat 3: Obszary działania i sektory przyczyniające się do transgranicznego rozwoju regionalnego

Leonard Weiß, Martin Reents, Peter Ulrich, Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg, Universität Potsdam

„Oś kolejowa Berlin-Eberswalde-Angermünde-Szczecin jako impuls do innowacji w transgranicznych usługach publicznych poprzez powiązanie mobilności i opieki zdrowotnej”

„Die Bahnstrecke Berlin-Eberswalde-Angermünde- Stettin als Impulsgeberin für Innovationen grenzübergreifender öffentlicher Dienstleistungen durch die Verbindung von Mobilität und Gesundheitswesen“

Juliane Roloff, Präsenzstelle Schwedt, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde

"Centra informacyjne brandenburskich uniwersytetów - transfer wiedzy w obszarach odległych od szkolnictwa wyższego"

„Präsenzstellen der Brandenburger Hochschulen – Wissenstransfer im hochschulfernen Raum“

Błażej Suproń, *Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie*

„Wpływ zielonej transformacji energetycznej na funkcjonowanie rolnictwa na obszarze Polski i Niemiec“

„Einfluss der grünen Energiewende auf die Funktionalität der Landwirtschaft in Deutschland und Polen“

Piotr Biniek, *Institute of Sociology, University of Szczecin*

„Porty instalacyjne morskiej energetyki wiatrowej w Polsce i Niemczech: Szansa na rozwój czy pole do konkurencji?“

„Installationshäfen für die Offshore-Windenergie in Polen und Deutschland: eine Entwicklungschance oder ein Feld der Konkurrenz?“

Iwona Majchrzak, Marzena Rydzewska, *Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie*

„Cyfryzacja w rachunkowości – szanse, wyzwania i problemy z perspektywy księgowych i administracji publicznej“

„Digitalisierung im Rechnungswesen - Chancen, Herausforderungen und Probleme aus der Perspektive von Wirtschaftsprüfern und der öffentlichen Verwaltung“

11:00 – 11:30 Pause / Przerwa

11:30 – 13:00 Abschlussdiskussion: Identifizierung von Schlüsselthemen für weitere (gemeinsame) Forschung und Zusammenarbeit

Dyskusja końcowa: Identyfikacja kluczowych tematów do dalszych (wspólnych) badań i współpracy

Sammlung von Ideen und Themen, Identifizierung von Gemeinsamkeiten; Überlegungen zu Forschungslücken und regionalen Bedürfnissen.

Neue Perspektiven und Möglichkeiten der Zusammenarbeit auf dem Gebiet der nachhaltigen Entwicklung - Fahrplan. Möglicherweise einschließlich eines kurzen Zeitraums für die Vernetzung und Projektplanung künftiger Projekte (Planung der weiteren Zusammenarbeit, Vorbereitung der nächsten Schritte nach der Konferenz).

Zgromadzenie pomysłów i tematów, identyfikacja podobieństw; rozważenie luk badawczych i potrzeb regionalnych.

Nowe perspektywy i możliwości współpracy w dziedzinie zrównoważonego rozwoju - mapa drogowa. Możliwe uwzględnienie krótkiego okresu na stworzenie sieci kontaktów i planowanie przyszłych projektów (planowanie dalszej współpracy, przygotowanie kolejnych kroków po konferencji).

Zusammenfassungen der Konferenzbeiträge Abstrakty wystąpień konferencyjnych

Nachfolgend finden sich die Zusammenfassungen in der Reihenfolge der Präsentationen. /
Poniżej znajdują się abstrakty w kolejności wystąpień

Montag, 23. September 2024 / poniedziałek, 23 września 2024 r.

I. Einführende Diskussion über das Verständnis von nachhaltiger Entwicklung der Achse Stettin-Berlin

Mapowanie zrównoważonego rozwoju. Sytuacja regionów polskich i niemieckich Kartierung der Nachhaltigkeit. Situation der polnischen und deutschen Regionen

Katarzyna Cheba, Agnieszka Brelik

Westpommersche Technische Universität in Stettin

Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Zolnierska 47, 71-210 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Tiefgreifende Veränderungen und insbesondere ihre Plötzlichkeit und Unvorhersehbarkeit führen dazu, dass zunehmend die Frage nach der Möglichkeit gestellt wird, die Entwicklungsrichtung der modernen Welt genau vorauszusehen. Ein offensichtliches Thema in dieser Hinsicht ist die Erforschung der Nachhaltigkeit, die seit mehreren Jahrzehnten die Debatte über die Zukunft der modernen Zivilisation im Wesentlichen dominiert hat. In einer Situation, in der wir immer deutlicher erkennen, dass die administrativen Grenzen einzelner Länder weniger ein Hindernis für die Umweltzerstörung darstellen, als wir bisher beobachtet haben (es reicht aus, z.B. die Oderkatastrophe zu erwähnen, von der sowohl Polen als auch Deutschland betroffen waren), wird die Möglichkeit, Analysen in kleinerem Maßstab, aber mit Zugang zu einer Vielzahl von Informationen durchzuführen, sehr wichtig. Zentrale Bedeutung kommt auch der steigenden Notwendigkeit zu, die Determinanten und Mechanismen zu verstehen, die den Stand (das Niveau) der gegenwärtig erreichten nachhaltigen Entwicklung bestimmen. Es handelt sich nicht darum, neue, an eine lokale Perspektive angepasste Indikatoren zu entwickeln, sondern darum, Analysen mit denselben Indikatoren (wie auf der Ebene der EU-Länder), aber für kleinere räumliche Einheiten durchzuführen. Warum ist das so wichtig? Wenn man die nachhaltige Entwicklung aus einer zu allgemeinen Perspektive - in diesem Fall die der EU-Länder - betrachtet, ist man nicht in der Lage, alle Feinheiten und eine ganze Reihe von Unterschieden zu erkennen. Wir haben uns daran gewöhnt, die meisten Erscheinungen der Einfachheit und Ordnung halber im Rahmen fester administrativer Grenzen zu analysieren. Solche Erscheinungen wie die nachhaltige Entwicklung entziehen sich jedoch diesem Schema. Verschmutzungen, z.B. die Luftverschmutzung, sind nicht an administrative Grenzen gebunden, und der Schutz der Umweltqualität ist doch eine Säule der nachhaltigen Entwicklung. Das Ziel dieser Abhandlung ist es, das erreichte Niveau der nachhaltigen Entwicklung auf der Ebene der EU-Länder und der Regionen innerhalb dieser Länder, insbesondere aus der Perspektive von Polen und Deutschland, zu vergleichen.

Stichworte: Nachhaltige Entwicklung, regionale Entwicklung, taxonomische Methoden

Abstrakt:

Głębokie przemiany, a w szczególności ich nagłość i nieprzewidywalność, sprawiają, że coraz częściej stawiane są pytania o możliwość trafnego przewidywania kierunków rozwoju współczesnego świata. Jednym z oczywistych tematów w tym zakresie są badania nad zrównoważonym rozwojem, które od kilkudziesięciu lat w zasadzie zdominowały debatę nad przyszłością współczesnej cywilizacji. W sytuacji, gdy coraz częściej zdajemy sobie sprawę, że granice administracyjne poszczególnych krajów w mniejszym stopniu, niż obserwowaliśmy to do tej pory, stanowią przeszkodę dla degradacji środowiska (wystarczy tu wspomnieć np. o katastrofie na Odrze, która dotknęła zarówno Polskę, jak i Niemcy), możliwość prowadzenia analiz w mniejszej skali, ale przy dostępie do wielu różnych informacji, staje się bardzo ważna. Kluczowe znaczenie mają również rosnące potrzeby zrozumienia uwarunkowań i mechanizmów decydujących o aktualnie osiąganym etapie (poziomie) zrównoważonego rozwoju. Nie chodzi tu o tworzenie nowych wskaźników dostosowanych do perspektywy lokalnej, ale o prowadzenie analiz z wykorzystaniem tych samych wskaźników (jak na poziomie krajów UE), ale w odniesieniu do mniejszych jednostek przestrzennych. Dlaczego to jest takie ważne? Rozpatrując zrównoważony rozwój z perspektywy zbyt ogólnej – w tym przypadku krajów UE – nie jesteśmy w stanie dostrzec wszystkich niuansów i całej gamy różnego rodzaju różnic. Przyzwyczajiliśmy się, że większość zjawisk, dla wygody i uporządkowania, analizujemy w układzie ustalonych granic administracyjnych. Tymczasem zjawiska takie jak zrównoważony rozwój wymykają się z tego schematu. Zanieczyszczenia np. powietrza nie są związane z granicami administracyjnymi, a ochrona jakości środowiska jest przecież filarem zrównoważonego rozwoju. Celem pracy jest porównanie poziomu zrównoważonego rozwoju osiągniętego na poziomie krajów UE i regionów w nich zlokalizowanych, w szczególności z perspektywy Polski i Niemiec.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, rozwój regionalny, metody taksonomiczne

Quellen/Bibliografia:

1. Ahmed, M., Seraj, R., & Islam, S. M. S. (2020). The k-means algorithm: A comprehensive survey and performance evaluation. *Electronics*, 9(8), 1295.
2. Baldassarre, B., Keskin, D., Diehl, J. C., Bocken, N., & Calabretta, G. (2020). Implementing sustainable design theory in business practice: A call to action. *Journal of cleaner production*, 273, 123113.
3. Barker, R., & Chapman, D. (2020). The economics of sustainable agricultural systems in developing countries. In *Sustainable Agricultural Systems* (pp. 478-494). CRC Press.
4. Cheba, K. (2020). The applications of dynamic relative taxonomy methods to assess the effectiveness of transnational corporations' strategies. *European Journal of International Management*, 14(5), 924-940.
5. De Pascale, A., Di Vita, G., Giannetto, C., Ioppolo, G., Lanfranchi, M., Limosani, M., & Szopik-Decpczyńska, K. (2023). The circular economy implementation at the European Union level. Past, present and future. *Journal of Cleaner Production*, 138658.
6. Cheba, K., Brelik, A., Szopik-Decpczyńska, K., Oleszczyk, N., & Ioppolo, G. (2024). Mapping sustainability: A comparative analysis proposal across EU countries and regions. *Journal of Environmental Management*, 362, 121236.1

Die Achse Berlin-Stettin als transnationale Kreislauf-Region: Mit Kooperation lineare Wertschöpfung und fragmentierte Institutionen überwinden

Oś Berlin-Szczecin jako transnarodowy region cyrkulacyjny: współpraca jako sposób na przezwycięzenie liniowego tworzenia wartości i rozdrobnienia instytucji

Ilka Roose, Benjamin Nölting

Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde

Wyższa Szkoła Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde

Zusammenfassung:

Die Region entlang der Entwicklungsachse Berlin- Stettin ist geprägt durch große Heterogenität und Fragmentierung zwischen urbanen Gebieten und ländlich-peripheren Räumen [1], [2]. Die Brandenburgischen Mittelstädte Eberswalde, Angermünde und Schwedt bilden wichtige Ankerpunkte auf dieser Achse. Am Hochschulstandort Eberswalde sind die Spillover-Effekte von Berlin durch Zuwanderung spürbar. Die Stadt Angermünde im ländlichen Raum verfügt über Ressourcen und Potenziale, die in den benachbarten Metropolen dringend benötigt werden. Schwedt hingegen ist ein Industriestandort von überregionaler Bedeutung; die hiesige Raffinerie für russisches Rohöl zeichnet sich durch eine ressourcenintensive, fossile, lineare Produktion aus und ist mit einem tiefgreifenden Strukturwandel konfrontiert. Den anderen Pol der Achse bildet die polnische Stadt Szczecin als aufstrebendes regionales Zentrum mit zunehmenden Verflechtungen entlang der beschriebenen Achse. Insgesamt steht die Region unter großem Transformationsdruck. Das vorherrschende lineare Wertschöpfungsparadigma stößt an seine ökologischen Grenzen und die fragmentierten Gemeingüter stellen mittelfristig ein Entwicklungshemmnis dar. Zusätzlich ist die Region spätestens seit der Wiedervereinigung 1990 mit einem jahrzehntelangen Strukturwandel (Agrarsektor, Daseinsvorsorge, demografischer Wandel) konfrontiert, der Gesellschaft und Wirtschaft prägt und von vielen als fremdbestimmt wahrgenommen wird und eine „Veränderungsmüdigkeit“ bewirkt hat.

Wir schlagen das Konzept einer regionalen transnationalen Kreislaufgesellschaft als Bewältigungsstrategie vor. Wir untersuchen, wie Stadt-Land-Kooperation für eine „Circular Region“ auf der Achse Berlin- Stettin strategisch entwickelt und umgesetzt werden kann. Angesichts der beschriebenen Unterschiede, historischer Trennungen und zunehmender Stadt-Land-Gegensätze versteht sich die Region kaum als ein gemeinsamer Raum. Somit hat sie ihr politisches, wirtschaftliches und soziokulturelles Potenzial und ihre komplementären Stärken in Bezug auf die Kreislauf-Gesellschaft bisher kaum ausgeschöpft. Aktuell gewinnt die historische Achse Berlin- Stettin allerdings an Dynamik und es gibt Strukturen und Fördermöglichkeiten, auf die aufgebaut werden kann (EU Just Transition Fund) [3], [4].

Forschungsaktivitäten für Kreislaufwirtschaft haben sich bisher stark auf Metropolen konzentriert und sind häufig sehr fall- und ressourcenspezifisch [5] [6]. Erst in jüngster Zeit werden Ansätze der Kreislaufwirtschaft auf eine Kreislaufgesellschaft ausgeweitet [7], [8]. Die Herausforderung besteht darin, funktionale, gesellschaftlich robuste Konzepte für unterschiedliche Ressourcen und Stoffströme und größere räumliche Zusammenhänge zu entwickeln und umzusetzen, die eine gerechte Transformation und ein gutes Leben für alle ermöglichen [9]. Vor diesem Hintergrund gilt es zu untersuchen, wie die Zusammenarbeit in zirkulären Wertschöpfungssystemen als Lösungsansatz für bisher blockierte Entwicklungen gelingen kann. Der Ansatz interpretiert die Unterschiede in der regionalen Wirtschaft und Gesellschaft als die Stärke komplementärer Ressourcen und Potenziale neu. Kreislaufregion beschreibt die Schließung von fairen Kreisläufen über Wertschöpfungsketten in ökonomischer (Kreislaufwirtschaft) [10], [11] und sozialer (Kreislaufgesellschaft) Hinsicht [12], [13]. Bei der Schaffung einer Kreislaufregion geht es um regionale Wertschöpfung, sozialen Wandel, soziokulturellen Zusammenhalt und politische Kooperation im Sinne einer nachhaltigen Entwicklung. Um dies zu erreichen, müssen die lokalen und regionalen Akteure zusammenarbeiten, um neue Wege für die Region zu finden.

Abstrakt:

Region wzdłuż osi rozwoju Berlin-Szczecin charakteryzuje się dużą heterogenicznością i rozdrobnieniem pomiędzy obszarami miejskimi i wiejsko-peryferyjnymi [1], [2]. Średniej wielkości brandenburskie miasta Eberswalde, Angermünde i Schwedt stanowią ważne punkty węzłowe na tej osi. Eberswalde jako miejscowość, gdzie zlokalizowana jest szkoła wyższa, zauważalne są efekty rozlewania się z Berlina w postaci napływu. Miasto Angermünde położone w regionie wiejskim dysponuje zasobami i potencjałami pilnie potrebnymi w sąsiednich metropoliach. Schwedt natomiast jest ośrodkiem przemysłowym o znaczeniu ponadregionalnym; tutejsza rafineria rosyjskiej ropy naftowej charakteryzuje się produkcją wymagającą dużych zasobów, opartą na surowcach kopalnych, o charakterze liniowym i stoi w obliczu daleko idących zmian strukturalnych. Drugi biegun osi stanowi polskie miasto Szczecin jako rozwijający się ośrodek regionalny z rosnącymi powiązaniem wzdłuż opisaną osi. Podsumowując, region znajduje się pod ogromną presją transformacji. Dominujący liniowy paradygmat tworzenia wartości osiąga swoje granice ekologiczne, a rozdrobnione dobra wspólne stanowią przeszkodę dla rozwoju w perspektywie średniofalowej. Poza tym, najpóźniej od momentu ponownego zjednoczenia w 1990 r., region konfrontowany jest z dekadami zmian strukturalnych (sektor rolniczy, usługi publiczne, zmiany demograficzne), które odcisnęły piętno na społeczeństwie i gospodarce, a przez wielu postrzegane są jako determinowane zewnętrznie i powodujące „zmęczenie zmianami”.

Proponujemy koncepcję regionalnego transnarodowego społeczeństwa cyrkularnego jako strategii przeciwdziałania. Analizujemy, w jaki sposób współpraca miasto - wieś może być strategicznie rozwijana i wdrażana w ramach „Regionu Cyrkularnego” na osi Berlin - Szczecin. Ze względu na opisane powyżej różnice, podziały historyczne i rosnące kontrasty między miastem a wsią, region ten prawie nie postrzega siebie jako wspólnej przestrzeni. Tym samym nie wykorzystał on w pełni swojego potencjału politycznego, gospodarczego i społeczno-kulturowego, a także komplementarnych atutów w odniesieniu do społeczeństwa cyrkularnego. Jednak historyczna oś Berlin-Szczecin nabiera obecnie rozpędu i istnieją struktury oraz możliwości finansowania, na których można się oprzeć (Fundusz Sprawiedliwej Transformacji UE) [3], [4].

Działania badawcze w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym koncentrowały się dotychczas głównie na metropoliach i często były bardzo specyficzne dla danego przypadku i zasobów [5] [6]. Dopiero niedawno podejście do gospodarki o obiegu zamkniętym zostało rozszerzone na społeczeństwo cyrkularne [7], [8]. Wyzwaniem jest opracowanie i wdrożenie funkcjonalnych, społecznie stabilnych koncepcji dla różnych zasobów i przepływów materiałów oraz większych kontekstów przestrzennych, które umożliwią sprawiedliwą transformację i dobre życie dla wszystkich [9]. W tym kontekście należy zbadać, w jaki sposób współpraca w systemach tworzenia wartości w obiegu zamkniętym może się powieść jako rozwiązanie dla wcześniej zablokowanych zmian. Podejście to na nowo interpretuje różnice w regionalnej gospodarce i społeczeństwie jako siłę komplementarnych zasobów i potencjałów. Region cyrkularny opisuje zamykanie sprawiedliwych obiegów poprzez łańcuchy tworzenia wartości w kategoriach ekonomicznych (gospodarka cyrkularna) [10], [11] i społecznych (społeczeństwo cyrkularne) [12], [13]. Stworzenie regionu cyrkularnego dotyczy tworzenia wartości regionalnej, zmian społecznych, spójności społeczno-kulturowej i współpracy politycznej w sensie zrównoważonego rozwoju. Aby to osiągnąć, lokalni i regionalni interesariusze muszą współpracować, aby znaleźć nowe drogi dla regionu.

Quellen/Bibliografia:

- [1] S. Germer, M. Naumann, und O. Bens, „Einleitung“, in *Globaler Wandel und regionale Entwicklung Anpassungsstrategien in der Region Berlin-Brandenburg*, 1. Aufl., Berlin: Springer, 2011. [Online]. Verfügbar unter: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-642-19478-8#page=21>
- [2] S. Lentz, G. Herfert, und A. Bergfeld, „The german-polish border region from a german perspective – quo vadis?“, in *Guiding principles for spatial development in germany*, Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg, 2009, S. 1–27. doi: 10.1007/978-3-540-88839-0_9.
- [3] BMWK, „Papier- und Zellstoffindustrie, Chemieindustrie sowie Lebens- und

- Futtermittelindustrie auf Basis von Agrar- und Forstwirtschaft sowie Abfall- und Reststoffen im grenzüberschreitenden Innovationsraum zwischen Berlin und Stettin in Nordost-Brandenburg“. Zugegriffen: 25. April 2024. [Online]. Verfügbar unter: https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Dossier/Industrielle-Biooekonomie/Beispielregionen/229_Region-Nordost-Brandenburg/00-nordost-brandenburg.html
- [4] ILB, „Just Transition Fund (JTF) - Unternehmensförderung 2023“, Investitionsbank des Landes Brandenburg. Zugegriffen: 25. April 2024. [Online]. Verfügbar unter: <https://www.ilb.de/de/wirtschaft/zuschuesse/just-transition-fund-jtf-unternehmensfoerderung-2023/>
- [5] R. Merli, M. Preziosi, und A. Acampora, „How do scholars approach the circular economy? A systematic literature review“, *Journal of cleaner production*, Bd. 178, S. 703–722, 2018.
- [6] H. Lehmann, C. Hinske, V. de Margerie, und A. Slaveikova Nikolova, *The impossibilities of the circular economy: Separating aspirations from reality*. Taylor & Francis, 2023.
- [7] BTU, „Roadmap to a Circular Society // Ein Co-Design-Projekt zur inhaltlichen und organisatorischen Weiterentwicklung der Circular Society“, 2023. [Online]. Verfügbar unter: https://www.hanssauerstiftung.de/wp-content/uploads/RoadmaptoacircularSociety_Stand09_2023-.pdf
- [8] M. Calisto Friant, W. J. V. Vermeulen, und R. Salomone, „Transition to a Sustainable Circular Society: More than Just Resource Efficiency“, *Circular Economy and Sustainability*, Bd. 4, Nr. 1, S. 23–42, März 2024, doi: 10.1007/s43615-023-00272-3.
- [9] T. Bauwens, M. Hekkert, und J. Kirchherr, „Circular futures: what will they look like?“, *Ecological Economics*, Bd. 175, S. 106703, 2020.
- [10] J. Kirchherr, D. Reike, und M. Hekkert, „Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions“, *Resources, Conservation and Recycling*, Bd. 127, S. 221–232, Dez. 2017, doi: 10.1016/j.resconrec.2017.09.005.
- [11] B. Gözet und H. Wilts, „Kreislaufwirtschaft als Baustein nachhaltiger Entwicklung“, in „Transforming our world“ : Zukunftsdiskurse zur Umsetzung der UN-Agenda 2030, C. Meyer, Hrsg., Bielefeld: Transcript, 2022, S. 173–179. [Online]. Verfügbar unter: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:bsz:wup4-opus-79532>
- [12] M. Jaeger-Erben, C. Jensen, F. Hofmann, und J. Zwiers, „There is no sustainable circular economy without a circular society“, *Resources, Conservation and Recycling*, Bd. 168, S. 105476, Mai 2021, doi: 10.1016/j.resconrec.2021.105476.
- [13] AIT u. a., *Circular cities & regions initiative: methodology for the implementation of a circular economy at the local and regional scale*. Publications Office of the European Union, 2022. Zugegriffen: 26. April 2024. [Online]. Verfügbar unter: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/068045>

Zmiany w myśleniu planistycznym w miastach drugorzędnych wzdłuż regionu transgranicznego Veränderungen im Planungsdenken der Sekundärstädte in der grenzüberschreitenden Region

Vassilis Kitsos

Universität Greifswald (kitsosv@uni-greifswald.de)

Zusammenfassung:

Es ist allgemein bekannt, dass der postindustrielle Wandel starke Spuren in den menschlichen Siedlungen hinterlassen hat. Diese Spuren haben sowohl materielle als auch immaterielle, greifbare und immaterielle Ausdrucksformen. Der vorliegende Artikel geht von dieser Dualität der Ausdrucksformen und ihrer Wechselwirkung aus. Ein Ausgangspunkt ist das Argument, dass der postindustrielle Übergang kein linearer und endlicher Prozess ist. Daraus folgt, dass es oft nicht einfach ist, den sich daraus ergebenden territorialen Wandel in einer singulären Weise zu behandeln, da das Territorium Formen der sozialen Organisation und institutionelle Narrative einbettet (und in diese eingebettet ist), die mit jedem kontextspezifischen Übergang verbunden sind.

In diesem Artikel wird untersucht, inwieweit solche Narrative im zeitgenössischen Raumplanungsdenken der sekundären Städte, die das Hinterland der großstädtischen Agglomerationen bilden, interagieren. Der Schwerpunkt liegt dabei auf der nördlichen Hälfte des deutsch-polnischen Grenzgebiets, einem Teil Mitteleuropas, der seit mehreren Jahrzehnten mit postindustriellen Übergängen experimentiert. Dieser Versuch kommt zur rechten Zeit, denn 2024 jährt sich der EU-Beitritt Polens zum 20. Mal, ein Ereignis, das inzwischen zur faktischen Auflösung der deutsch-polnischen Grenze geführt hat.

Ich möchte zunächst argumentieren, dass sich die Auswirkungen dieses Ereignisses auf die sozioökonomischen Merkmale der grenzüberschreitenden Region (d. h. Demografie, Beschäftigung, Pendlerverkehr, Unternehmensstrukturen) auch in den Veränderungen der Art und Weise widerspiegeln, wie territoriale Einheiten in lokalen, regionalen und nationalen politischen Kreisen geplant und konzipiert werden. Diese wiederum agieren nicht nur für sich selbst und als Reaktion auf die für die grenzüberschreitende Region spezifische Dynamik, sondern sie passen sich auch an die zunehmend verbreiteten und detaillierten interregionalen und internationalen Leitlinien und Instrumente an. In der Analyse werde ich daher versuchen, den diskursiven Wandel während 20 Jahren Stadt- und Raumplanung in der Achse Berlin- Stettin nachzuzeichnen, und zwar im Hinblick auf zeitgenössische Ansätze, die unter anderem Konzepte wie integrative oder strategische Planung, gemischte Stadtentwicklung und urbane Produktion für eine nachhaltige Entwicklung fördern.

In dem Beitrag wird das planerische Denken in mittelgroßen Städten auf bzw. in der Nähe der vorgeschlagenen Achse untersucht (z. B. Świnoujście, Pasewalk, Schwedt oder Stargard und im Hinblick auf die Integration produktiver wirtschaftlicher Funktionen in die beiden dominierenden Ballungsräume (Berlin und Stettin), beispielsweise in lokalen, regionalen, grenzüberschreitenden und internationalen Planungsdokumenten. Dies soll einen Beitrag zur Diskussion über die Art und Weise leisten, wie Übergangsnarrative multiskalare Politikinstrumente informieren und von diesen beeinflusst werden.

Abstrakt:

Powszechnie wiadome jest, że zmiany postindustrialne pozostawiły wyraźne ślady w ludzkich osadach. Ślady te mają zarówno formy materialne, jak i niematerialne, namacalne i niematerialne. Punktem wyjścia niniejszego artykułu jest ta dwoistość przejawów i ich interakcji. Jednym z punktów wyjścia jest argument, że transformacja postindustrialna nie jest procesem liniowym i skończonym. Wynika z tego, że często nie jest łatwo odnieść się do wynikającej z tego transformacji terytorialnej w jednolity sposób, ponieważ terytorium zawiera (i jest zawarte) w formach organizacji społecznej i narracjach instytucjonalnych związanych z każdą transformacją w danym kontekście.

Niniejszy artykuł analizuje zakres, w jakim takie narracje wzajemnie na siebie oddziałują we współczesnym myśleniu o planowaniu przestrzennym w miastach satelickich, które tworzą zaplecze dla aglomeracji metropolitalnych. Skupiono się na północnej połowie pogranicza polsko-niemieckiego

jako części Europy Środkowej, która od kilku dziesięcioleci eksperymentuje z transformacją postindustrialną. Eksperyment ten ma miejsce w odpowiednim czasie, ponieważ w 2024 r. przypada 20. rocznica przystąpienia Polski do UE, co w międzyczasie doprowadziło do faktycznego zniesienia granicy polsko-niemieckiej.

Przede wszystkim chcę przedstawić argument, że wpływ tego wydarzenia na cechy społeczno-gospodarcze regionu transgranicznego (tj. demografię, zatrudnienie, ruch wahałowy, struktury biznesowe) znajduje również odzwierciedlenie w zmianach w sposobie planowania i konceptualizacji jednostek terytorialnych w lokalnych, regionalnych i krajowych kręgach politycznych. Te z kolei działają nie tylko na swoją rzecz i jako odpowiedź na dynamikę specyficzną dla regionu transgranicznego, ale także dostosowują się do coraz bardziej rozpowszechnionych i szczegółowych wytycznych i instrumentów międzyregionalnych i międzynarodowych. W analizie postaram się zatem prześledzić dyskursywną zmianę dokonującą się w ciągu 20 lat planowania urbanistycznego i przestrzennego na osi Berlin-Szczecin z uwzględnieniem współczesnych sposobów podejścia, które wspierają między innymi takie koncepcje, jak planowanie integracyjne lub strategiczne, mieszany rozwój obszarów miejskich i produkcja miejska na rzecz zrównoważonego rozwoju.

W artykule przeanalizowano myślenie planistyczne w miastach średniej wielkości położonych na lub w pobliżu proponowanej osi (np. Świnoujście, Pasewalk, Schwedt czy Stargard) oraz w odniesieniu do integracji produktywnych funkcji gospodarczych w dwóch dominujących aglomeracjach (Berlin i Szczecin), na przykład w lokalnych, regionalnych, transgranicznych i międzynarodowych dokumentach planistycznych. Powinno to przyczynić się do dyskusji na temat tego, w jaki sposób narracje dotyczące transformacji wpływają na instrumenty polityki wielowymiarowej.

Implikacje TBL w zielonym zarządzaniu startupami - wyniki badań Auswirkungen von Tripple Bottom Line auf das Management grüner Startups – Forschungsergebnisse

Jarostaw Korpysa

Uniwersytet Szczeciński

Institut für Management, Universität Stettin

Zusammenfassung:

Das Hauptziel dieses Artikels besteht darin, die Faktoren darzustellen, die die Fähigkeit von Start-ups bestimmen, das Tripple-Bottom-Line-Konzept (TBL) in den Prozess des grünen Managements einzubeziehen. Erwähnenswert ist, dass nach dem TBL-Paradigma die Leistung und das Management eines Unternehmens in drei Bereichen zu messen sind, nämlich in den Bereichen Wirtschaft, Sorge für die Umweltqualität und soziale Gerechtigkeit. Somit steht TBL in direktem Zusammenhang mit der nachhaltigen Entwicklung, die ein breiter angelegter Begriff ist, da er neben TBL z. B. auch das Konzept der sozialen Verantwortung der Unternehmen, der ökologischen Nachhaltigkeit oder der Lebensqualität usw. umfasst. Im Gegensatz zur Nachhaltigkeit ist TBL ein kohärentes Konstrukt aus drei Linien (Wirtschaft, Soziales, Umwelt), die voneinander abhängig und gleichwertig sind. Laut TBL sollte die ökologische oder soziale Tätigkeit eines Unternehmens genauso behandelt werden wie seine finanziellen Ergebnisse, d.h. Firmen sollten gleichzeitig in Bezug auf ihre Leistungen in allen drei Bereichen besonders präzise bewertet werden. In der Literatur wird hervorgehoben, dass es mit Hilfe von TBL möglich ist, zu bestimmen, welche Informationen und Daten in Bezug auf den wirtschaftlichen, sozialen und ökologischen Bereich erhoben und gemeldet werden sollten, um die Auswirkungen der drei Bereiche auf das grüne Management des Unternehmens zu ermitteln. Das Konstrukt des grünen Managements (green management) ist ein relativ neues Paradigma in der Wissenschaft und befasst sich mit den Auswirkungen strategischer Maßnahmen, die dazu beitragen, negative Umweltauswirkungen der Organisation selbst sowie ihrer Prozesse und Produkte einzuschränken. Zweifellos gilt die Implementierung des TBL-Konzepts in der Organisation als solche strategische Maßnahme. Diese Implikation wird besonders wichtig im Zusammenhang mit der Erschöpfung der natürlichen Ressourcen, dem Rückgang der Biodiversität oder der zunehmenden Umweltverschmutzung. Darüber hinaus ermöglicht die Implementierung von TBL nicht nur die Ermittlung der Machbarkeit (Effekte) der Auswirkungen jeder der drei Linien von TBL auf die Aktivitäten eines Unternehmens, sondern auch die Ermittlung des Ausmaßes der Resilienz der Organisation gegenüber wirtschaftlichen, sozialen und ökologischen Veränderungen. Diese Frage ist besonders relevant für Start-ups, die eine der Determinanten für die Entwicklung von Innovation und Unternehmergeist in einer bestimmten Region oder Wirtschaft darstellen. Start-ups zeichnen sich im Gegensatz zu anderen traditionellen jungen Unternehmen dadurch aus, dass sie durch die Schaffung einzigartiger und innovativer Angebote eine überdurchschnittliche Entwicklung und Rendite erzielen können. Gleichzeitig arbeiten sie mit einem höheren Maß an Risiko und Unsicherheit als andere Unternehmen. Der innovative Charakter von Start-ups bewirkt, dass sie einen kreativen Beitrag zum Produktionsprozess leisten und den Markt mit neuen Produkten und Dienstleistungen anreichern, was sich direkt auf die Entwicklung des BSP und die Wettbewerbsfähigkeit der Wirtschaft der Europäischen Union auswirkt.

Vor diesem Hintergrund werden in diesem Artikel die Ergebnisse einer Erhebung bei Start-ups in der Region Westpommern im Jahre 2023 vorgestellt, die sich auf die Implementierung des TBL-Konzepts im grünen Management von jungen Unternehmen beziehen.

Abstrakt:

Podstawowym celem artykułu jest przedstawienie czynników warunkujących zdolność startupów do implikacji koncepcji TBL (Tripple Bottom Line) w procesie zielonego zarządzania. Warto nadmienić, że zgodnie z paradygmatem TBL, pomiaru osiągnięć i zarządzania przedsiębiorstwem należy dokonywać w trzech obszarach tj. ekonomicznym, dbania o jakość środowiskowa naturalnego oraz społecznej

sprawiedliwości. Tym samym TBL jest bezpośrednio związany z zrównoważonym rozwojem, które to jest pojęciem szerszym, gdyż zawiera w sobie oprócz TBL np. koncepcję społecznej odpowiedzialności biznesu, zrównoważonego środowiska czy jakości życia itp. TBL w odróżnieniu od zrównoważonego rozwoju jest spójnym konstruktem trzech linii (ekonomicznych, społecznych, środowiskowych), które są wobec siebie zależne i równoważne. W myśl TBL aktywność przedsiębiorstwa w odniesieniu do środowiska, czy sfery społecznej należy potraktować w sposób taki, w jaki traktuje się wyniki finansowe to jest winno się szczególnie precyzyjnie rozliczać firmy z wyników we wszystkich trzech sferach jednocześnie. W literaturze podkreśla się, że TBL pozwala określić jakie informacje i dane dot. obszaru ekonomicznego, społecznego i środowiskowego należy gromadzić i raportować w celu określenia wpływu trzech linii na zielone zarządzanie przedsiębiorstwem. Konstrukty zielonego zarządzania (green management), jest stosunkowo nowym paradygmatem w nauce i dotyczy implikacji strategicznych działań, które przyczyniają się do ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko ze strony samej organizacji oraz jej procesów i produktów. Niewątpliwie, takim strategicznym działaniem jest wdrożenie do organizacji koncepcji TBL. Owa implikacja nabiera szczególnego znaczenia w kontekście wyczerpywania się zasobów naturalnych, spadku bioróżnorodności czy rosnącego zanieczyszczenia środowiska. Ponadto wdrożenie TBL nie tylko pozwala określić miary wykonalności (efektów) oddziaływania poszczególnych trzech linii TBL na działalność przedsiębiorstwa ale także ustalić poziom rezylencji organizacji do przemian gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Niniejsze zagadnienie jest szczególnie istotne dla startupów, które stanowią jeden z wyznaczników rozwoju innowacyjności i przedsiębiorczości danego regionu, czy gospodarki. Startupy w odróżnieniu od pozostałych tradycyjnych młodych przedsiębiorstw cechują się zdolnością do ponadprzeciętnego rozwoju i zwrotu z inwestycji dzięki tworzeniu unikatowej i innowacyjnej oferty. Jednocześnie działają w większym stopniu ryzyka i niepewności niż pozostałe jednostki. Innowacyjny charakter startupów, sprawia, że wnoszą one twórczy wkład w proces produkcyjny oraz wzbogacają rynek nowymi produktami i usługami co wprost determinuje kształtowanie się PKB i konkurencyjność unijnej gospodarki.

Mając powyższe na względzie w artykule zostaną zaprezentowane wyniki badań przeprowadzone w startupach w zachodniopomorskim w 2023 r., dotyczące wdrażania koncepcji TBL do zielonego zarządzania młodymi firmami.

Workshop Thema 1: Wahrnehmungen und Ansätze für die regionale und ländliche Entwicklung Warsztaty, temat 1: Postrzeganie i założenia rozwoju regionu i obszarów wiejskich

Stereotypy i fakty w postrzeganiu kraju sąsiedzkiego na przykładzie Polski i Niemiec Stereotypen und Fakten in der Wahrnehmung des Nachbarlandes am Beispiel von Polen und Deutschland

Wojciech Zbaraszewski, Dawid Dawidowicz

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Westpommersche Technische Universität in Stettin

Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Zolnierska 47, 71-210 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Das Ziel des Artikels war es, Stereotypen und Wahrnehmungen des Nachbarlandes am Beispiel von Polen und Deutschland zu analysieren. Die präsentierten Daten stammen aus offiziellen Berichten, wissenschaftlichen Artikeln und eigenen Untersuchungen, die im Rahmen des Interreg TAPA-Projekts durchgeführt wurden. Es wurde eine vergleichende Methode angewandt. Der Untersuchungszeitraum umfasst die Jahre 2000-2023. Die Schlussfolgerungen, die aus der Analyse gezogen werden können, erlauben es uns, ähnliche Bereiche zu erkennen, durch die das Nachbarland wahrgenommen wird. Dazu gehören Bereiche wie: Wirtschaft, Religion und Soziales. Es ist zu betonen, dass es unterschiedliche Informationsquellen über die Kultur und Geschichte eines Landes gibt. Während in Polen die Hauptinformationsquelle über das Nachbarland die Schule ist, werden in Deutschland diese Meinungen durch Fernsehsendungen gebildet. Auch sind die Meinungen der Polen stärker als die der Deutschen durch eigene direkte Erfahrungen mit dem Nachbarland geprägt. Die allgemeine Tendenz ist, dass sowohl Polen als auch Deutsche mehr Sympathie für ihr Nachbarland haben, aber Polen mögen Deutsche mehr als Deutsche Polen mögen.

Stichworte: Stereotypen, Wahrnehmung, Nachbarnländer

Abstrakt:

Celem artykułu była analiza stereotypów i postrzegania kraju sąsiada na przykładzie Polski i Niemiec. Przedstawione dane pochodzą z oficjalnych raportów, artykułów naukowych oraz badań własnych przeprowadzonych w ramach projektu Interreg TAPA. Zastosowano metodę porównawczą. Okres badawczy obejmował lata 2000-2023. Wnioski, które można wyciągnąć na podstawie przeprowadzonej analizy pozwalają dostrzec podobne obszary przez pryzmat których postrzegany jest kraj sąsiada. Należą do nich takie obszary jak: ekonomiczny, religijny oraz społeczny. Należy przy tym podkreślić, że różne są źródła informacji o kulturze i historii danego kraju. O ile w Polsce głównym źródłem informacji o kraju sąsiada jest szkoła, o tyle w Niemczech opinie te bazują przede wszystkim na programach telewizyjnych. Opinie Polaków w większym stopniu niż Niemców były kreowane także przez bezpośrednie własne doświadczenie wynikające z pobytu w kraju sąsiada. Ogólny trend jest taki, iż zarówno Polacy jak i Niemcy mają coraz więcej sympatii dla swojego sąsiada, niemniej jednak Polacy w większym stopniu lubią Niemców niż Niemcy Polaków.

Słowa kluczowe: stereotypy, postrzeganie, kraj sąsiada

Quellen/Bibliografia:

1. Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Cambridge, Massachusetts: Addison-Wesley.
2. Banaji, Mahzarin R.; Hardin, Curtis D. (1996). Automatic Stereotyping, *Psychological Science*. 7 (3): 136–141. doi:10.1111/j.1467-9280.1996.tb00346.x
3. Dovidio J. F., Hewstone M., Glick P., Victoria M. Esses V. M. (2010). *The SAGE Handbook of Prejudice, Stereotyping and Discrimination*. 10.4135/9781446200919

4. Kucharczyk J., Łada-Konefał, A., (2022). Polacy i Niemcy – jak dalecy, jak bliscy. Barometr Polska – Niemcy, Instytut Spraw Publicznych, Deutsches Polen-Institut, Warszawa-Darmstadt.
5. Mapping Stereotypes. The complete stereotype map collection, <https://alphadesigner.com/mapping-stereotypes?offset=1596588684661>,
6. Mayer, M., Zbaraszewski, W., Pieńkowski, D., Gach, G., Gernert, J. (2019). Cross-border Tourism in Protected Areas along the Polish-German Border: Potentials, Pitfalls and Perspectives. Cham, Switzerland: Springer Nature.

Procesy depopulacji na obszarach wiejskich Pomorza Zachodniego. Ciągłość i zmiana / Entvölkerungsprozesse in ländlichen Gebieten Vorpommerns. Kontinuität und Wandel

Dr Włodzimierz Durka

Instytut Socjologii

Uniwersytetu Szczecińskiego

Soziologisches Institut, Universität Szczecinski

Zusammenfassung:

Entvölkerungsprozesse in den ländlichen Gebieten Westpommerns begannen bereits in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts und verstärkten sich in der Zwischenkriegszeit. Die Hauptabwanderung der ländlichen Bevölkerung betraf damals die landwirtschaftlichen Arbeiter und ihre Familien. Um diese Prozesse zu begrenzen, auch um die Zuwanderung der polnischen Bevölkerung zu begrenzen, unternahm die deutsche Verwaltung bis in die 1930er Jahre eine Reihe von Ansiedlungsmaßnahmen (hauptsächlich im Rahmen der „Osthilfe“), die aber angesichts der fortschreitenden Industrialisierung Deutschlands nicht zufriedenstellend waren und nach der Machtübernahme durch die NSDAP wieder aufgegeben wurden.

Nach dem Ende des Zweiten Weltkriegs war die polnische Verwaltung bestrebt, die Beschäftigungsstruktur aus der Vorkriegszeit in den ehemaligen Gutshöfen wiederherzustellen. Mit großem Aufwand wurden Verbesserungen im so genannten verstaatlichten Agrarsektor vorgenommen: in den staatlichen landwirtschaftlichen Betrieben und den landwirtschaftlichen Genossenschaften. Die 1991 erfolgte Liquidation der staatlichen landwirtschaftlichen Betriebe bedeutete für die bisherigen Arbeitnehmer Massenentlassungen. Gleichzeitig wurden keine neuen Arbeitsplätze geschaffen, was zur strukturellen Arbeitslosigkeit in großem Ausmaß und zu enormen sozialen Problemen führte.

Den Arbeitnehmern der aufgelösten staatlichen landwirtschaftlichen Betriebe wurde nicht die Möglichkeit eingeräumt, sich an neuen Orten anzusiedeln. Im Gegenteil, es wurde ihnen die Möglichkeit eingeräumt, die von ihnen bislang bewohnten Wohnungen mit Vorzug zu erwerben, was in der ersten Zeit der Transformation die Mobilität der ehemaligen Arbeitnehmer einschränkte.

In dem untersuchten Zeitraum (1988-2022) wurden keine signifikanten Unterschiede zwischen den Gemeinden mit ehemals überwiegender verstaatlichter Landwirtschaft und den anderen Gemeinden festgestellt. Der fehlende Zusammenhang bedeutet nicht, dass es keine Unterschiede in der Entvölkerung zwischen den Gemeinden mit überwiegender Einzellandwirtschaft und den postsozialistischen Gemeinden gibt. Die Unterschiede beziehen sich jedoch nicht auf die Zahlen selbst, sondern auf die demographische Struktur nach Alter und Geschlecht.

Abstrakt:

Procesy depopulacyjne na obszarach wiejskich Pomorza Zachodniego rozpoczęły się już w drugiej połowie XIX wieku i nasiliły w okresie międzywojennym. Główny odpływ ludności wiejskiej dotyczył wówczas robotników rolnych i ich rodzin. W celu ograniczenia tych procesów, także w celu ograniczenia napływu ludności polskiej, do lat 30. XX w. administracja niemiecka podejmowała szereg działań osadniczych (głównie w ramach Programu Pomocy dla Wschodu „Osthilfe”), jednak wobec postępującej industrializacji Niemiec ich efekty nie były zadowalające i po przejściu władzy przez NSDAP program ten został zarzucony.

Po zakończeniu II wojny światowej polska administracja dążyła do przywrócenia przedwojennej struktury zatrudnienia w dawnych folwarkach. Ogromnym kosztem dokonywano poprawy jakości życia w tzw. uspołecznionym sektorze rolnym: państwowych gospodarstwach rolnych i spółdzielniach kółek rolniczych. Rozpoczęta w 1991 r. likwidacja PGR-ów oznaczała zwolnienia grupowe dla ich dotychczasowych pracowników. Jednocześnie nie zapewniono nowych miejsc pracy, co skutkowało strukturalnym bezrobociem na masową skalę oraz ogromnymi problemami społecznymi i socjalnymi. Pracownikom likwidowanych PGR-ów nie zapewniono możliwości osiedlania się w nowych miejscach, a wręcz przeciwnie - zaoferowano im możliwość preferencyjnego wykupu dotychczas zajmowanych

mieszkań, co w pierwszym okresie transformacji ograniczało mobilność byłych pracowników. W badanym okresie (1988-2022) nie odnotowano istotnych różnic między gminami z przewagą dawnego rolnictwa uspołecznionego a pozostałymi gminami. Brak korelacji nie oznacza, że nie było różnic w depopulacji między gminami z przewagą indywidualnych gospodarstw rolnych a gminami postsocjalistycznymi. Różnice nie dotyczą jednak samych liczb, ale struktury demograficznej według wieku i płci.

Rewitalizacja jako narzędzie rozwoju obszarów peryferyjnych przegląd dobrych praktyk Revitalisierung als Instrument für die Entwicklung von Randgebieten - ein Überblick über bewährte Verfahren

Agnieszka Malkowska¹, Arkadiusz Malkowski²

¹ Uniwersytet Szczeciński

² Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

¹ Universität von Stettin, Institut für Management, Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Cukrowa 8, 71-004 Stettin, Polen

² Westpommersche Technische Universität in Stettin, Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Zolnierska 47, 71-210 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Der Beginn der systematischen Umsetzung der Revitalisierung, die als integrierter Ansatz zur Lösung von Problemen in Grenzgebieten verstanden wird, kann als die im Rahmen des Phare-CBC-Programms vor dem Beitritt eingeleiteten Aktivitäten angesehen werden. Es war als Ausdruck finanzieller Unterstützung für Entwicklungsaktivitäten in Grenzgebieten gedacht, die aufgrund ihres peripheren Charakters besonders gefördert werden mussten. In Polen wurde das Programm in seiner ersten Phase an der westlichen Grenze durchgeführt und ergänzte das Interreg-Programm auf der deutschen Seite. Im Rahmen des Phare-CBC-Fonds wurden Dutzende von Infrastrukturprojekten und Hunderte von Projekten zur Unterstützung der polnischen Teile der Euroregionen durchgeführt. Systematische Aktivitäten im Rahmen der Revitalisierung von Randgebieten werden in den folgenden Jahren im Rahmen der aufeinanderfolgenden Ausgaben des Interreg-Programms und anderer EU-Fonds fortgesetzt. Ihre Auswirkungen bestätigen, dass die „Wiederbelebung“ von Orten, die ihre ursprüngliche Funktion verloren haben, viele Vorteile sowohl für die lokalen Gemeinden als auch für das gesamte sozioökonomische System des Randgebiets bringt. Revitalisierungsaktivitäten werden zu einem Anreiz für die Entwicklung des lokalen Unternehmertums und zu einem Beitrag zur Steigerung der sozialen Aktivität der Bewohner und zur Erhöhung der Attraktivität der peripheren Region. Der Artikel befasst sich mit den Erfahrungen bei der Erstellung und Umsetzung von Revitalisierungsprogrammen in den Grenzgemeinden Vorpommerns. Ziel der Untersuchung war es, festzustellen, ob Revitalisierungsmaßnahmen durchgeführt werden und wie sie sich auf das Funktionieren des Gebiets auswirken. In der Studie wurde die Literatur über Revitalisierung und lokale Entwicklung ausgewertet. Im analytischen Teil wird eine Fallstudie über Aktivitäten polnischer Kommunalverwaltungen in Gemeinden an der polnisch-deutschen Grenze in der Woiwodschaft Westpommern vorgestellt. Die analysierten Fälle können als Beispiel für gute Praktiken dienen, die von anderen Kommunalverwaltungen im Prozess der Revitalisierung von Gebieten, die Unterstützung benötigen, genutzt werden können.

Stichwörter: Wiederbelebung, periphere Gebiete, bewährte Verfahren

Abstrakt:

Za początek systemowego wdrażania rewitalizacji, rozumianej jako zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów występujących na obszarach przygranicznych, można przyjąć działania zapoczątkowane w ramach przedakcesyjnego programu Phare CBC. Pomyślany był on jako wyraz wsparcia finansowego dla działań rozwojowych na terenach przygranicznych, które szczególnie wymagały wsparcia ze względu na peryferyjny charakter. W Polsce w pierwszej fazie program ten funkcjonował na granicy zachodniej, uzupełniając po stronie polskiej program Interreg działający po stronie niemieckiej. W ramach funduszu Phare CBC zrealizowano dziesiątki projektów infrastrukturalnych oraz setki programów „miękkich” wspierających polskie części euroregionów. Systemowe działania w ramach rewitalizacji obszarów peryferyjnych kontynuowane są w kolejnych latach w ramach kolejnych edycji programu Interreg i innych funduszy UE. Ich efekty potwierdzają, że

„przywracanie do życia” miejsc, które utraciły swoją pierwotną funkcję, przynosi wiele korzyści tak dla społeczności lokalnych, jak i dla całego systemu społeczno-gospodarczego obszaru peryferyjnego. Działania rewitalizacyjne stają się bodźcem do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz przyczynkiem do podnoszenia aktywności społecznej mieszkańców a także zwiększają atrakcyjność regionu peryferyjnego.

W artykule poruszono zagadnienia odnoszące się do doświadczeń związanych z tworzeniem i wdrażaniem programów rewitalizacyjnych w gminach przygranicznych Pomorza Zachodniego. Celem badań było określenie czy działania rewitalizacyjne są podejmowane i w jaki sposób oddziałują na funkcjonowanie tego obszaru. W opracowaniu dokonano przeglądu literatury z zakresu rewitalizacji i rozwoju lokalnego. W części analitycznej przedstawiono studium przypadków działań podejmujących przez polskie samorządy terytorialne z gmin leżących na pograniczu polsko-niemieckim w województwie zachodniopomorskim. Analizowane przypadki mogą być przykładem dobrych praktyk, możliwych do wykorzystania przez inne samorządy w procesie rewitalizacji obszarów wymagających wsparcia.

Słowa kluczowe: rewitalizacja, rejony peryferyjne, dobre praktyki

Workshop Thema 2: Naturbezogene Perspektiven **Warsztaty, temat 2: Perspektywy ukierunkowane na przyrodę**

Badania geoekologiczne obszaru pogranicza polsko-niemieckiego Uznam **Geoökologische Untersuchung des deutsch-polnischen Grenzgebiets von Usedom/Uznam**

Sommermann, Andreas; Heinrich, Peer; Heise, Axel & Bussemer, Sixten
Universität Greifswald

Zusammenfassung:

Die Insel Usedom/Uznam gehört sowohl zu Polen als auch zu Deutschland. Sie ist in ihrer landschaftlichen Entwicklung stark von den letzten Kaltzeiten und der Ostsee geprägt. Für diese Arbeit wurde das Grenzgebiet zwischen Ückeritz und Świnoujście untersucht. Hierfür wurden Geodaten verschiedener geoökologischer Komponenten aus verschiedensten Quellen in einem GIS zusammengefügt und bearbeitet. Ziel war es, die naturräumliche Ausstattung, deren Genese und eventuelle Wechselwirkungen in chorischer als auch - für zwei Beispielgebiete - in topischer Dimension zu ermitteln.

Die hier ermittelten Basen kaltzeitlicher Ablagerungen weichen je nach Gebiet in der Höhe unterschiedlich stark vom heutigen Oberflächenrelief ab. Die Prägung des Oberflächenreliefs durch die letzten Kaltzeiten lässt sich so annähernd nachvollziehen. Ein Vergleich der im Gebiet vorhandenen Substrate mit der heutigen potentiell natürlichen Vegetation lässt einen direkten Zusammenhang erkennen. Das Alter heutiger Waldflächen sowie die Veränderung der Wald-Offenland-Verteilung ließ sich durch die Auswertung historischer Karten in verschiedenen Zeitschnitten ermitteln.

Für eine geoökologische Detailaufnahme wurden auf dem Golm als höchste Erhebung der Insel und von der Pudagla-Niederung bis zur Ostseeküste bei Ückeritz jeweils entlang eines Transektes die Böden, die Pflanzengesellschaften und die Biomasse ermittelt und deren Zusammenhang aufgezeigt. Durch diese Arbeit liegt für eine Grenzregion eine relativ hochauflösende geoökologische Betrachtung der naturräumlichen Ausstattung vor, die durch Detailbetrachtungen in topischer Dimension von für einzelne Naturräume prototypischen Standorten ergänzt werden. Dies kann als Basis für das Verständnis und die Notwendigkeit grenzüberschreitender Naturschutzmaßnahmen dienen.

Abstrakt:

Wyspa Uznam/Usedom należy zarówno do Polski, jak i do Niemiec. Jej rozwój krajobrazowy jest silnie nacechowany przez ostatnie zlodowacenia i Morze Bałtyckie. Na potrzeby niniejszego badania przeanalizowano obszar przygraniczny między Ückeritz a Świnoujściem. W tym celu dane geodezyjne różnych komponentów geoekologicznych z różnych źródeł zostały połączone i przetworzone w GIS. Celem było określenie cech naturalnych, ich genezy i możliwych interakcji zarówno w wymiarze poziomym jak i - w przypadku dwóch przykładowych obszarów - w wymiarze pionowym.

Stwierdzone tutaj podstawy osadów z okresu zlodowaceń odbiegają od dzisiejszego ukształtowania powierzchni w różnym stopniu, w zależności od obszaru. W ten sposób można w przybliżeniu zrekonstruować charakterystykę rzeźby powierzchni w ostatnich okresach zlodowaceń. Porównanie podłoża występujących na tym obszarze z dzisiejszą potencjalną naturalną roślinnością ujawnia bezpośrednią korelację. Wiek dzisiejszych obszarów leśnych oraz zmiany w rozmieszczeniu lasów i terenów otwartych można określić, analizując mapy historyczne z różnych okresów.

W celu przeprowadzenia szczegółowego badania geoekologicznego, zbadano gleby, zbiorowiska roślinne i biomasę wzdłuż transektu na wzgórzu Golm, najwyższym wzniesieniu na wyspie, oraz od nizin w gminie Pudagla do wybrzeża Morza Bałtyckiego w pobliżu Ückeritz, a także pokazano ich wzajemne zależności.

Opracowanie to zapewnia geoekologiczny obraz cech przyrodniczych regionu przygranicznego o stosunkowo wysokiej rozdzielczości, który jest uzupełniony szczegółowymi obserwacjami w wymiarze pionowym lokalizacji prototypowych dla poszczególnych obszarów przyrodniczych. Może to służyć jako podstawa do zrozumienia i określenia konieczności transgranicznych środków ochrony przyrody.

Monitorowanie ofert przyrodniczych, percepcji i efektów uczenia się zwiedzających wybranych dużych obszarów chronionych w Euroregionie Pomerania

Monitoring von Naturerlebnisangeboten, Wahrnehmungen und Lerneffekten von Besuchern ausgewählter Großschutzgebiete der Euroregion Pomerania

Norman Ebert

Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde

Wyższa Szkoła Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde

Zusammenfassung:

Die HNEE ist einer von vier Projektpartnern des deutsch-polnischen Interreg VI A Verbundprojektes „Monitoring für Schutzgebiete mit besonderem Fokus auf Biodiversität und eine nachhaltige Entwicklung der Gebiete“ (kurz: „MoPa“) der Euroregion Pomerania. Das Projekt startete im April 2024 mit einer Projektlaufzeit von 3 Jahren, bis März 2027. Die vier als Projektpartner zusammenarbeitenden Hochschulen, die Westpommersche Technische Universität Stettin (Leadpartner), die Universität Greifswald, die Universität Stettin und die Hochschule für Nachhaltige Entwicklung Eberswalde kooperieren dabei mit ausgewählten Großschutzgebieten auf dem Gebiet der Euroregion Pomerania. Übergeordnetes Projektziel ist es vorhandene (naturschutzfachliche) Monitoringmethoden insbesondere weiter durch sozio-ökonomisches Erhebungsverfahren zu ergänzen. Diese Ergänzungen sollen einfach umzusetzen und in beiden Projektpartnerländern vergleichbar eingesetzt werden können. Es sollen der grenzübergreifende Austausch und die deutsch-polnische Zusammenarbeit gefördert werden. Die Ergebnisse sollen zur möglichst praxistauglichen Anwendung durch die Schutzgebietsverwaltungen in einem Handbuch zusammengestellt und verbreitet werden. Im Ansatz des Arbeitspaketes der HNEE, welcher auf der Tagung kurz vorgestellt werden soll, geht es um die Untersuchung vorhandener Naturerlebnisangebote in den Schutzgebieten und damit verbundener Strategien bei den Gebietsverwaltungen. Auf Seiten der Besucherinnen und Besucher sollen das Erleben und Lerneffekte dieser konkreten Naturerlebnisangebote (Infrastrukturen) ermittelt werden. Es interessiert, wie erfolgreich die von den Verwaltungen geschaffenen Angebote mit Blick auf die „selbstangeleitete“ Interpretation von Landschaft und Schutzgütern sind. Die Ergebnisse können den Verwaltungen als Grundlage für eine Fortführung der Erhebungen und eine Verbesserung ihrer Angebote dienen.

Abstrakt:

HNEE jest jednym z czterech partnerów wspólnego projektu polsko-niemieckiego Interreg VI A „Monitoring na rzecz obszarów chronionych ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej i zrównoważonego rozwoju tych obszarów” (w skrócie: „MoPa”) Euroregionu Pomerania. Projekt rozpoczął się w kwietniu 2024 r. i będzie trwał 3 lata, do marca 2027 r. Cztery uczelnie współpracujące jako partnerzy projektu, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie (partner wiodący), Uniwersytet w Greifswaldzie, Uniwersytet Szczeciński i Wyższa Szkoła Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde, współpracują z wybranymi dużymi obszarami chronionymi w Euroregionie Pomerania. Nadrzędnym celem projektu jest uzupełnienie istniejących (związanych z ochroną przyrody) metod monitoringu, w szczególności o metody badań społeczno-ekonomicznych. Uzupełnienia te powinny być łatwe do wdrożenia i porównywalne w obu krajach partnerskich projektu. Zamierzeniem jest wspieranie wymiany transgranicznej i współpracy polsko-niemieckiej. Wyniki mają być opracowane i rozpowszechnione w formie podręcznika do praktycznego zastosowania przez administrację obszarów chronionych. Założenia pakietu roboczego HNEE, który zostanie pokrótce przedstawiony na konferencji, obejmują analizę istniejących ofert spędzenia czasu na łonie przyrody na obszarach chronionych i związanych z nimi strategii administracji tych obszarów. Ze strony odwiedzających należy określić doświadczenie i efekty edukacyjne tych konkretnych ofert kontaktu z przyrodą (infrastruktury). Interesujące jest to, jak skuteczne są oferty stworzone przez administrację w odniesieniu do „samodzielnej” interpretacji krajobrazu i chronionych zasobów. Wyniki mogą posłużyć administracjom jako podstawa do kontynuowania badań i ulepszenia ich ofert.

Dienstag, 24. September / wtorek, 24 września

Workshop Thema 3: Handlungsfelder und Sektoren mit Beiträgen zur grenzüberschreitenden Regionalentwicklung

Warsztaty, temat 3: Obszary działania i sektory przyczyniające się do transgranicznego rozwoju regionalnego

Oś kolejowa Berlin-Eberswalde-Angermünde-Szczecin jako impuls do innowacji w transgranicznych usługach publicznych poprzez powiązanie mobilności i opieki zdrowotnej

Die Eisenbahnachse Berlin-Eberswalde-Angermünde- Stettin als Impuls für die Innovation grenzüberschreitender öffentlicher Dienstleistungen durch die Verknüpfung von Mobilität und Gesundheitsversorgung

Leonard Weiß, BTU Cottbus-Senftenberg, Lehrstuhl für Regionalplanung

Martin Reents, BTU Cottbus-Senftenberg, Lehrstuhl für Raumordnung

Dr. Peter Ulrich, Universität Potsdam, Institut für Kommunalwissenschaften

Zusammenfassung:

Zwei Jahre lang wurde das vom BMBF geförderte regionale Innovationsprojekt „Cross-InnoNet: Grenzüberschreitende öffentliche Dienstleistungen Berlin-Stettin. Ein Governance-Netzwerk in den Bereichen Gesundheits- und Mobilitätspolitik entlang der modernisierten Bahnstrecke“ den Status quo, die Barrieren, Netzwerke und Potenziale sektor- und grenzüberschreitender öffentlicher Dienstleistungen im deutsch-polnischen Grenzraum zwischen den Metropolregionen Berlin und Stettin untersucht.

Das Projekt wurde am Lehrstuhl für Regionalplanung der BTU Cottbus-Senftenberg durchgeführt mit dem Hauptkooperationspartner, dem Deutschen Institut für Versorgungsforschung (DIFA) und mit regionalen Partnern der Universitäten Potsdam (Institut für Kommunalwissenschaften), Eberswalde (Fachbereich Nachhaltige Wirtschaft, Innovationsnetzwerk „region 4.0“) und Stettin (Institut für Sozioökonomische Geographie und Raummanagement) durchgeführt. Das regionale Innovations- und Entwicklungsprojekt legte den Schwerpunkt auf die territorialen Auswirkungen in ländlichen Gebieten im Nordosten Brandenburgs. Zu den Ergebnissen gehören eine Studie zu den Potenzialen der grenzüberschreitenden Gesundheitsversorgung, ein Bericht zu den Mobilitätsmustern entlang und jenseits der Eisenbahnachse sowie ein Governance- und Regionalentwicklungskonzept für die lokale transitorientierte Regionalentwicklung und -versorgung.

Aufbauend auf diesen Ergebnissen wird der Konferenzbeitrag eine detailliertere Untersuchung der spezifischen Herausforderungen und Chancen vornehmen, die in der Metropolregion Stettin und den angrenzenden ländlichen Gebieten ermittelt wurden. Die Präsentation wird das Potenzial für eine grenzüberschreitende Zusammenarbeit bei der Integration von Gesundheits- und Mobilitätsdienstleistungen untersuchen, um die Lebensqualität in städtischen und ländlichen Gebieten insgesamt zu verbessern und dadurch eine kohärentere und nachhaltigere regionale Entwicklung zu fördern. Ziel des Beitrags ist es, Empfehlungen zu geben, die von den zuständigen Behörden entlang der Bahnlinie umgesetzt werden können, und den Dialog zwischen den Beteiligten in beiden Ländern zu erleichtern. In diesem Zusammenhang befassen wir uns mit den veränderten Anforderungen an Planung und Entwicklung in den Gebieten und Gemeinden zwischen den Metropolen und den veränderten Zentralitäten entlang der grenzüberschreitenden Eisenbahnlinie und wie diese Potenziale mit regionalen und grenzüberschreitenden Governance-Ansätzen genutzt werden können.

Auf der Grundlage der Forschungsergebnisse soll der Beitrag eine Grundlage für die zukünftige Zusammenarbeit schaffen. Aus der Zusammenarbeit der Hochschulen ist auch eine deutsch-polnische Konferenz zu den räumlichen Auswirkungen des Bahnausbaus hervorgegangen, die ebenfalls von der Deutsch-Polnischen Wissenschaftsstiftung (DPWS/PNPN) im Winter 2024/25 gefördert wird und die Diskussionen der Veranstaltung im September fortsetzen kann.

Stichworte: öffentliche Dienstleistungen, Gesundheitswesen, öffentliche Mobilität, Beziehungen zwischen Stadt und Land

Abstrakt:

Przez dwa lata realizowany był regionalny projekt innowacyjny „Cross-InnoNet: Transgraniczne usługi publiczne Berlin-Szczecin, finansowany przez Federalne Ministerstwo Oświaty i Badań Naukowych [BMBF] . Sieć zarządzania w obszarach polityki zdrowotnej i mobilności wzdłuż zmodernizowanej linii kolejowej” badał status quo, bariery, sieci i potencjał międzysektorowych i transgranicznych usług publicznych w polsko-niemieckim regionie przygranicznym między regionami metropolitalnymi Berlina i Szczecina.

Projekt został zrealizowany w Katedrze Planowania Regionalnego w BTU Cottbus-Senftenberg z głównym partnerem kooperacyjnym, Niemieckim Instytutem Badań nad Usługami Zdrowotnymi (DIFA) oraz z partnerami regionalnymi z Uniwersytetów w Poczdamie (Instytut Nauk Społecznych), Eberswalde (Wydział Zrównoważonej Gospodarki, Sieć Innowacji "region 4.0") i Szczecinie (Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej). Regionalny projekt innowacji i rozwoju koncentrował się na efektach terytorialnych na obszarach wiejskich w północno-wschodniej Brandenburgii. Wyniki obejmują badanie potencjałów transgranicznej opieki zdrowotnej, raport na temat wzorców mobilności wzdłuż i poza ośią kolejową oraz koncepcję zarządzania i rozwoju regionalnego na rzecz lokalnego rozwoju i opieki regionalnej z ukierunkowaniem na tranzyt.

W oparciu o te wyniki, referat konferencyjny zapewni bardziej szczegółową analizę konkretnych wyzwań i możliwości zidentyfikowanych w Szczecińskim Regionie Metropolitalnym i na sąsiednich obszarach wiejskich. Prezentacja zbada potencjał współpracy transgranicznej w zakresie integracji usług zdrowotnych i mobilności w celu poprawy ogólnej jakości życia na obszarach miejskich i wiejskich, wspierając tym samym bardziej spójny i zrównoważony rozwój regionalny. Celem opracowania jest sformułowanie zaleceń, które mogłyby zostać wdrożone przez odpowiednie władze wzdłuż linii kolejowej oraz ułatwienie dialogu między zainteresowanymi stronami w obu krajach. W tym kontekście badamy zmieniające się wymagania dotyczące planowania i rozwoju na obszarach i w gminach położonych między metropoliami oraz zmieniające się ośrodki centralne wzdłuż transgranicznej linii kolejowej, a także sposoby wykorzystania tych potencjałów w podejściu do zarządzania regionalnego i transgranicznego.

Na podstawie wyników badań, artykuł ma na celu stworzenie podstaw do przyszłej współpracy. Współpraca między uczelniami zaowocowała również polsko-niemiecką konferencją na temat przestrzennych skutków rozbudowy kolei, która będzie również finansowana przez Polsko-Niemiecką Fundację na rzecz Nauki (DPWS/PNFN) zimą 2024/25 i może stanowić kontynuację dyskusji podjętych podczas wrześniowego wydarzenia.

Słowa kluczowe: usługi publiczne, opieka zdrowotna, mobilność publiczna, relacje miasto-wieś

Centra informacyjne brandenburskich uniwersytetów - transfer wiedzy w obszarach odległych od szkolnictwa wyższego

Präsenzstellen der Brandenburger Hochschulen – Wissenstransfer im hochschulfernen Raum

Juliane Roloff

Präsenzstelle Schwedt, Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde

Centrum Informacyjne w Schwedt, Wyższa Szkoła Zrównoważonego Rozwoju w Eberswalde

Zusammenfassung:

Dieser Vortrag befasst sich mit dem Konzept der Präsenzstellen der Brandenburger Hochschulen. Es werden Best Practice Formate des Wissenstransfers im ländlichen Raum präsentiert und die Bedeutung der Präsenz von Wissenschaftseinrichtungen im ländlichen Raum für die Entwicklung einer Nachhaltigkeitsregion Berlin-Stettin gemeinsam diskutiert.

Die Präsenzstelle Schwedt|Uckermark ist eine von sieben Anlaufstellen der Brandenburger Hochschulen und Wissenschaftseinrichtungen in der ländlich geprägten, hochschulfernen Region Uckermark. Die Präsenzstelle Schwedt|Uckermark wird unter der Federführung der HNE Eberswalde und in Kooperation mit dem Regionalen Wachstumskern Schwedt/Oder betrieben.

Seit dem Jahr 2018 stellen die Präsenzstellen der Brandenburger Hochschulen einen direkten Zugang zum gesamten Brandenburger Wissenschaftssystem bereit. Sie sind zudem Orte, die Hochschulen und außeruniversitäre Forschungseinrichtungen nutzen können, um in die Fläche zu wirken und neue Kooperationspartner zu finden. Die Präsenzstellen tragen somit zur Stärkung der Präsenz von Wissenschaft und Forschung in den Regionalen Wachstumskernen (RWK) und ihrem Umland bei. Die Präsenzstellen sind integraler Bestandteil der Transferstrategie des Landes Brandenburg und leisten einen Beitrag zur Intensivierung der Zusammenarbeit zwischen Wissenschaft und Wirtschaft, Politik und Zivilgesellschaft. Zudem stärken sie den Wissens- und Technologietransfer in ländlichen Regionen. Die Präsenzstelle Schwedt|Uckermark fokussiert sich auf die Förderung des Studieninteresses in der Uckermark für ein Studium in Brandenburg, die Bereitstellung von Informationen zu aktuellen wissenschaftlichen Themen aus der Brandenburger Wissenschaftslandschaft sowie die Unterstützung von Unternehmen bei der Suche nach Forschungspartnern. Um die genannten Aufgaben zu erfüllen, wurden im Rahmen des Projekts diverse Transferformate erprobt, von denen einzelne in diesem Beitrag unter Berücksichtigung von Gelingensbedingungen und Hürden vorgestellt werden.

Ab dem Jahr 2025 werden die Präsenzstellen der Brandenburger Hochschulen verstetigt, sodass sie zu einer dauerhaften Kontaktstelle zwischen Brandenburgs hochschulfernen Regionen und der Wissenschaftslandschaft werden. Dies soll Anlass sein, die Bedeutung von Außenstellen von Wissenschaftseinrichtungen im ländlichen Raum für die Entwicklung einer Nachhaltigkeitsregion Berlin-Stettin zu diskutieren.

Stichwörter: länderübergreifende soziokulturelle Lernnetzwerke, Stadt Schwedt, Wissenschaftskommunikation

Abstrakt:

Niniejszy wykład dotyczy koncepcji centrów informacyjnych brandenburskich uczelni. Przedstawione zostaną najlepsze praktyki transferu wiedzy na obszarach wiejskich oraz omówione zostanie znaczenie obecności instytucji naukowych na obszarach wiejskich dla rozwoju zrównoważonego regionu Berlin-Szczecin.

Centrum Informacyjne Schwedt|Uckermark jest jednym z siedmiu punktów kontaktowych brandenburskich uczelni i instytucji naukowych w wiejskim regionie Uckermark, który jest oddalony od szkolnictwa wyższego. Centrum Informacyjne Schwedt|Uckermark jest prowadzone pod kierownictwem HNE w Eberswalde i we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Rozwoju Schwedt nad Odrą.

Od 2018 r. Centra Informacyjne brandenburskich uczelni zapewniają bezpośredni dostęp do całego

brandenburskiego systemu naukowego. Są to również miejsca, które uczelnie i pozauczelniane instytucje badawcze mogą wykorzystywać, aby oddziaływać na otoczenie i znajdować nowych partnerów do współpracy. W ten sposób Centra Informacyjne przyczyniają się do wzmocnienia obecności nauki i badań w Regionalnych Ośrodkach Rozwoju (RWK) i ich otoczeniu. Centra informacyjne są integralną częścią strategii transferu kraju związkowego Brandenburgia i przyczyniają się do intensyfikacji współpracy między nauką a przemysłem, polityką a społeczeństwem obywatelskim. Ponadto wzmacniają one transfer wiedzy i technologii w regionach wiejskich.

Centrum Informacyjne w Schwedt|Uckermark koncentruje się na promowaniu zainteresowania studiami w regionie Uckermark, dostarczaniu informacji na temat aktualnych tematów naukowych w brandenburskim krajobrazie naukowym oraz wspieraniu firm w poszukiwaniu partnerów do badań naukowych. Aby zrealizować powyższe zadania, w ramach projektu wypróbowano różne formaty transferu, z których niektóre przedstawione zostaną w niniejszym artykule, z uwzględnieniem warunków powodzenia i przeszkód.

Od 2025 r. Centra Informacyjne brandenburskich uczelni staną się stałymi punktami kontaktowymi między regionami Brandenburgii oddalonymi od szkolnictwa wyższego, a krajobrazem naukowym. Ma to stanowić okazję do dyskusji na temat znaczenia zewnętrznych placówek instytucji naukowych na obszarach wiejskich dla rozwoju zrównoważonego regionu Berlin-Szczecin.

Słowa kluczowe: transnarodowe społeczno-kulturowe sieci edukacyjne, miasto Schwedt, komunikacja naukowa

Wpływ zielonej transformacji energetycznej na funkcjonowanie rolnictwa na obszarze Polski i Niemiec

Auswirkungen der grünen Energiewende auf die Funktionsweise der Landwirtschaft in Polen und Deutschland

Błażej Suproń

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Westpommersche Technische Universität in Stettin

Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Zolnierska 47, 71-210 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Der Anstieg des Energieverbrauchs im Agrarsektor und die Intensivierung der landwirtschaftlichen Produktion tragen erheblich zum Anstieg der CO₂-Emissionen bei, was eine ernsthafte Herausforderung für die nachhaltige Entwicklung und den Umweltschutz darstellt. Die im Rahmen des europäischen Green Deal vorgeschlagene Energiewende erfordert eine Verringerung des Einsatzes fossiler Brennstoffe in der landwirtschaftlichen Produktion. Ziel dieser Studie war es, die Auswirkungen des Energieverbrauchs und der landwirtschaftlichen Produktion auf die CO₂-Emissionen in der Landwirtschaft in Polen und Deutschland zu ermitteln. Die Studie analysierte die Beziehungen zwischen diesen Faktoren, was die Identifizierung der wichtigsten Determinanten der Treibhausgasemissionen im Agrarsektor beider Länder ermöglichte und einen Vergleich der Auswirkungen der Energie- und Agrarpolitik im Kontext der nachhaltigen Entwicklung und des Klimaschutzes erlaubte. Für die Studie wurden Daten für Polen von 1998-2022 und für Deutschland von 1991-2022 verwendet. Es wurde eine innovative Fourier-Augmented-ARDL-Schätzmethode angewandt, die eine Modellschätzung bei strukturellen Veränderungen in Zeitreihen ermöglicht. Zusätzlich wurde die Bootstrap-Methode verwendet, um robuste Standardfehler zu erhalten. Die Ergebnisse zeigen, dass in Polen ein erhöhter Energieverbrauch in der Landwirtschaft zu einem Anstieg der CO₂-Emissionen führt, während diese Auswirkungen in Deutschland vernachlässigbar sind. Ähnliche Ergebnisse wurden für die landwirtschaftliche Produktion erzielt - in Deutschland führt ein langfristiges Wachstum der landwirtschaftlichen Produktion zu einem fast doppelt so geringen Anstieg der CO₂-Emissionen wie in Polen. Die Ergebnisse zeigen, dass die Nutzung erneuerbarer Energien durch mehr als 22 % der landwirtschaftlichen Betriebe in Deutschland im Vergleich zu 14 % in der polnischen Landwirtschaft zu geringeren CO₂-Emissionen aus der landwirtschaftlichen Produktion führt. Dieses Ergebnis unterstreicht die Notwendigkeit, die Umstellung auf grüne Energie in der polnischen Landwirtschaft zu beschleunigen, um ihre negativen Auswirkungen auf die Treibhausgasemissionen zu mindern. Die Studie legt nahe, dass der polnische Agrarsektor seine Anstrengungen zur Erhöhung des Anteils erneuerbarer Energien an seinem Energieverbrauch verstärken sollte, um die CO₂-Emissionen zu senken und den Anforderungen des europäischen Green Deal gerecht zu werden. Änderungen in der Agrar- und Energiepolitik könnten auch notwendig sein, um eine nachhaltige landwirtschaftliche Produktion zu unterstützen, die die Umweltauswirkungen minimiert und gleichzeitig die Wettbewerbsfähigkeit des Agrarsektors in beiden Ländern fördert. Es wird empfohlen, dass die polnische Regierung die Investitionen in die Entwicklung erneuerbarer Energien in der Landwirtschaft erhöht. Das Beispiel Deutschlands beweist, dass mit diesem Ansatz greifbare Vorteile erzielt werden können.

Stichworte: Landwirtschaft, Fourier-ARDL, Energie, Wachstum, CO₂

Abstrakt:

Wzrost zużycia energii w sektorze rolniczym oraz intensyfikacja produkcji rolnej znacząco przyczyniają się do zwiększenia emisji CO₂, co stanowi poważne wyzwanie dla zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Transformacja energetyczna, zaproponowana w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, będzie wymagała ograniczenia zużycia paliw kopalnych w procesie produkcji rolnej. Celem badania

było określenie wpływu zużycia energii i produkcji rolnej na emisję CO₂ w rolnictwie w Polsce i Niemczech. Realizacja celu badania, wymagała przeanalizowania zależności między tymi czynnikami, co pozwoliło na identyfikację kluczowych determinant emisji gazów cieplarnianych w sektorze rolnym obu krajów oraz porównanie efektów polityk energetycznych i rolniczych w kontekście zrównoważonego rozwoju i ochrony klimatu. W opracowaniu wykorzystano dane dla Polski za lata 1998–2022 oraz dla Niemiec za lata 1991–2022. W badaniu zastosowano innowacyjną metodę estymacji Fourier ARDL, która umożliwia oszacowanie modeli w przypadku występowania zmian strukturalnych w szeregach czasowych. Dodatkowo zastosowano metodę bootstrap w celu uzyskania solidnych błędów standardowych. Uzyskane wyniki wskazują, że w Polsce wzrost zużycia energii w sektorze rolniczym prowadzi do wzrostu emisji CO₂, podczas gdy w Niemczech wpływ ten jest nieznaczny. Podobne wyniki uzyskano dla produkcji rolnej – w Niemczech wzrost produkcji rolnej w długim okresie powoduje blisko dwukrotnie mniejszy wzrost emisji CO₂ niż w Polsce. Wyniki badań pokazują, że wykorzystanie energii odnawialnej przez ponad 22% przedsiębiorstw rolniczych w Niemczech, w porównaniu do 14% w rolnictwie polskim, przekłada się na niższe emisje CO₂ z produkcji rolnej. Podkreśla to konieczność przyspieszenia transformacji energetycznej w polskim rolnictwie, aby ograniczyć jego negatywny wpływ na emisję gazów cieplarnianych. Implikacje badania sugerują, że polski sektor rolniczy powinien zintensyfikować działania na rzecz zwiększenia udziału energii odnawialnej w zużyciu energii, aby zredukować emisję CO₂ i dostosować się do wymogów Europejskiego Zielonego Ładu. Konieczne mogą być również zmiany w polityce rolnej i energetycznej, aby wspierać zrównoważoną produkcję rolną, minimalizującą wpływ na środowisko, a jednocześnie wspierającą konkurencyjność sektora rolniczego w obu krajach. Zaleca się, aby polski rząd zwiększył inwestycje w rozwój energii odnawialnej w rolnictwie. Przykład Niemiec dowodzi, że można osiągnąć wymierne korzyści dzięki takiemu podejściu.

Słowa kluczowe: Rolnictwo, Fourier ARDL, Energia, Wzrost gospodarczy, CO₂

Porty instalacyjne morskiej energetyki wiatrowej w Polsce i Niemczech: Szansa na rozwój czy pole do konkurencji?

Installationshäfen für die Offshore-Windenergie in Polen und Deutschland: eine Entwicklungschance oder ein Feld der Konkurrenz?

Piotr Biniek

Institute of Sociology, University of Szczecin, Krakowska 71/79, 71-017 Szczecin, Poland

Institut für Soziologie, Universität von Stettin, Krakowska 71/79, 71-017 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Häfen und Installationsterminals spielen eine Hauptrolle bei der Entwicklung der Offshore-Windenergie, da sie zentrale Punkte für die Logistik und Installation von Windkraftanlagen darstellen. Polen und Deutschland entwickeln ihre Hafeninfrastrukturen als Reaktion auf die zunehmende Nachfrage nach erneuerbaren Energiequellen und die wachsende Beteiligung des Offshore-Sektors. Der gegenwärtige Bau des Terminals in Świnoujście eindeutig Auswirkungen auf den vorhandenen Hafen Sassnitz-Mukran, der auf der Insel Rügen liegt und einer der wichtigsten deutschen Häfen für die Bedienung der Offshore-Windenergie in der Ostsee ist. Das Vorhaben in Świnoujście wird sich auch auf den wichtigen Hafen für den Offshore-Sektor in Rostock auswirken. In diesem Artikel wird das Potenzial der Installationshäfen der beiden Länder analysiert, wobei der Schwerpunkt auf den Häfen in der grenzüberschreitenden Region Berlin, Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Westpommern und Szczecin liegt, und deren operative Kapazitäten, Ressourcen und Entwicklungsstrategien verglichen werden. Die Studie zeigt sowohl Chancen für eine Zusammenarbeit und gegenseitigen Nutzen als auch Aspekte des Wettbewerbs um Investitionen und Projekte in der Region auf. Die Ergebnisse zeigen, dass die Häfen in Polen und Deutschland sich gegenseitig bei der Entwicklung des Offshore-Windenergiesektors unterstützen können, aber es gibt auch Raum für Wettbewerb, insbesondere im Zusammenhang mit der Anwerbung internationaler Investoren. Die Studie enthält Empfehlungen für die grenzüberschreitende Zusammenarbeit und Strategien zur Minimierung potenzieller Konflikte auf dem Energiemarkt.

Stichworte: Offshore-Windenergie, Installationshafen, Installationsterminal, Offshore-Wind

Abstrakt:

Porty i terminale instalacyjne odgrywają kluczową rolę w rozwoju morskiej energetyki wiatrowej, stanowiąc centralne punkty dla logistyki i montażu siłowni wiatrowych. Polska i Niemcy, rozwijają swoje infrastruktury portowe w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na odnawialne źródła energii i rosnący udział sektora offshore. Realizowana budowa terminala instalacyjnego w Świnoujściu w oczywisty sposób wpływa na funkcjonowanie istniejącego portu Sassnitz-Mukran, który znajduje się na wyspie Rugia i jest jednym z głównych niemieckich portów obsługujących morską energetykę wiatrową na Bałtyku. Świnoujska inwestycja będzie oddziaływała także na ważny port obsługujący sektor offshore w Rostocku. Niniejszy artykuł analizuje potencjał portów instalacyjnych obu krajów, ze szczególnym uwzględnieniem portów w regionie transgranicznym obejmującym Berlin, Brandenburgię, Meklemburgię-Pomorze Przednie, Pomorze Zachodnie oraz Szczecin, porównując ich zdolności operacyjne, zasoby oraz strategie rozwoju. Badanie to ujawnia zarówno szanse na współpracę i wzajemne korzyści, jak i aspekty rywalizacji o inwestycje oraz projekty w regionie. Wyniki wskazują, że porty w Polsce i Niemczech mogą wspierać wzajemny rozwój sektora morskiej energetyki wiatrowej, istnieje jednak przestrzeń dla konkurencji, szczególnie w kontekście przyciągania międzynarodowych inwestorów. Badanie zawiera rekomendacje dotyczące współpracy transgranicznej oraz strategii minimalizowania potencjalnych konfliktów na rynku energetycznym.

Słowa kluczowe: morska energetyka wiatrowa, port instalacyjny, terminal instalacyjny, offshore wind

Quellen/Bibliografia:

1. Palmowski, T., & Kwiatkowska, E. (2023). Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce. *Czasopismo Geograficzne*, 94(3).
2. Trzcińska, D., & Trzeciński, M. (2023). Lokalizacja przedsięwzięć energetycznych na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej w świetle aktualnych przepisów prawa. *Nieruchomości@*. *Kwartalnik Ministerstwa Sprawiedliwości*, 1(1).
3. Adamiec, D. (2023). Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w państwach Unii Europejskiej—stan obecny i wyznaczone cele. *Studia BAS*, (2), 191-215.
4. Barzehkar, M., Parnell, K., Soomere, T., & Koivisto, M. (2024). Offshore wind power plant site selection in the Baltic Sea. *Regional Studies in Marine Science*, 73, 103469.
5. Ligęza, K., Łaciak, M., & Ligęza, B. (2023). Centralized Offshore Hydrogen Production from Wind Farms in the Baltic Sea Area—A Study Case for Poland. *Energies*, 16(17), 6301.

Cyfrizacja w rachunkowości – szanse, wyzwania i problemy z perspektywy księgowych i administracji publicznej

Digitalisierung im Rechnungswesen - Chancen, Herausforderungen und Probleme aus der Sicht von Wirtschaftsprüfern und öffentlicher Verwaltung

Rydzewska Marzena, Majchrzak Iwona

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Westpommersche Technische Universität in Stettin

Fakultät für Wirtschaftswissenschaften, Zolnierska 47, 71-210 Stettin, Polen

Zusammenfassung:

Derzeit wirkt sich die Digitalisierung auf nahezu jeden Aspekt der Unternehmenstätigkeit aus, indem sie die Methoden und Bedingungen, unter denen sie arbeiten, direkt beeinflusst. Zu den Bereichen, in denen die Digitalisierung eine wichtige Rolle spielt, gehören Buchhaltung und Steuern. Ziel dieser Untersuchung ist es, das Wesen der Digitalisierung im Rechnungswesen zu ermitteln und die Perspektiven kleiner Unternehmen, einschließlich derjenigen, die Finanz- und Buchhaltungsdienstleistungen erbringen, in Bezug auf die Vorteile und Herausforderungen zu untersuchen, die sich aus der Einführung digitaler Technologien für die Erfassung und Verarbeitung von Finanzdaten, die Finanzberichterstattung und die Steuerabrechnung ergeben.

Die empirische Untersuchung begann mit einer Literaturrecherche zu Digitalisierung und digitaler Transformation, mit besonderem Schwerpunkt auf Prozessen im Zusammenhang mit Buchhaltung und Steuerabrechnungen sowie gesetzlichen Regelungen zur Umsetzung elektronischer Finanzdatenmeldepflichten. Die Erkenntnisse aus der Literaturrecherche wurden mit den Ergebnissen von Studien zur Digitalisierung in der Rechnungslegung und Besteuerung in Polen und anderen Ländern der Europäischen Union verglichen. Die empirische Untersuchung wurde bei Klein- und Kleinunternehmen durchgeführt, die in den Woiwodschaften Westpommern und Lubuskie registriert sind.

Die Forschungsergebnisse zeigen, dass die Einführung digitaler Lösungen in der Buchhaltung in erster Linie durch gesetzliche Vorschriften und die daraus resultierenden neuen Verpflichtungen, die den Unternehmen vom Staat auferlegt werden, vorangetrieben wird. Die befragten Klein- und Kleinunternehmer zeigen sich generell zurückhaltend gegenüber der Digitalisierung in den Bereichen Buchhaltung und Steuern. Diese Ergebnisse stimmen mit den in der Literatur, in Online-Foren und in der Presse vertretenen Meinungen überein. Während die Unternehmer die Notwendigkeit digitaler Werkzeuge und die Vorteile ihrer Nutzung anerkennen, entmutigt die ständige Einführung neuer steuerlicher Verpflichtungen die Offenheit gegenüber der Digitalisierung in diesem Bereich. Buchhalter, insbesondere diejenigen, die Wirtschaftsprüfungsgesellschaften leiten, sind sich dieser Veränderungen stärker bewusst und stehen ihnen aufgeschlossener gegenüber. Es ist lobenswert, dass diese Unternehmen in digitale Technologien investieren, die die Erfassung und Verarbeitung von Finanz- und Buchhaltungsdaten unterstützen, und dass sie ihre digitalen Kompetenzen verbessern. Wie die Untersuchung gezeigt hat, wird die ungünstige Wahrnehmung der Digitalisierung in der Buchhaltung weitgehend durch gesetzliche Änderungen und die damit verbundenen technischen Anforderungen beeinflusst, insbesondere in den Bereichen der Steuerberichterstattung, der Steuerabrechnungen, der Digitalisierung von Jahresabschlüssen und der Umsetzung anderer digitaler Verpflichtungen, wie z. B. der Ausstellung von Rechnungen über KSeF. Für Kleinunternehmer stellt die Notwendigkeit, zahlreiche neue Instrumente und Lösungen zu nutzen, zusammen mit den erheblichen Kosten für die Umsetzung eine große Herausforderung dar.

Stichworte: Digitalisierung in der Buchhaltung, Steuere digitalisierung, kleine Unternehmen, Buchhaltungsbüros

Abstrakt:

Współcześnie cyfryzacja wpływa na prawie każdy aspekt aktywności przedsiębiorstw oddziałując bezpośrednio na sposób i warunki ich funkcjonowania. Wśród obszarów działania podmiotów, w których cyfryzacja odgrywa istotne znaczenie znajdują się rachunkowość i podatki. Celem badań jest identyfikacja istoty cyfryzacji w rachunkowości oraz poznanie opinii małych przedsiębiorstw, w tym świadczących usługi finansowo-księgowe, na temat korzyści i problemów jakie wywołują w ich jednostkach procesy związane z wdrażaniem technologii cyfrowych do gromadzenia i przetwarzania danych finansowych, raportowania finansowego oraz dokonywania rozliczeń podatkowych. Punktem wyjścia do badań empirycznych były studia literaturowe dotyczące cyfryzacji i transformacji cyfrowej ze szczególnym uwzględnieniem procesów odnoszących się do rachunkowości i rozliczeń podatkowych oraz do regulacji prawnych dotyczących wdrażania obowiązków elektronicznego raportowania danych finansowych. Uzyskane wyniki badań literaturowych zostały porównane z wynikami badań odnoszącymi się do problematyki cyfryzacji w rachunkowości i podatkach w Polsce i w innych państwach Unii Europejskiej. Badania empiryczne przeprowadzono wśród mikro i małych przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą (zarejestrowanych) na terenie województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego.

Przeprowadzone badania wykazały, że wdrażanie rozwiązań cyfrowych w rachunkowości wymuszają w szczególności regulacje prawne i wynikające z nich nowe obowiązki nakładane na przedsiębiorców przez państwo. Badani mali i mikro przedsiębiorcy na ogół ostrożnie podchodzą do kwestii cyfryzacji w sferze rachunkowości i podatków. Wyniki te nie odbiegają od głosów prezentowanych w literaturze czy na forach internetowych oraz w prasie. Przedsiębiorcy dostrzegają potrzebę stosowania narzędzi cyfrowych i korzyści z ich wdrażania, jednak wprowadzanie wciąż nowych obowiązków podatkowych nie sprzyja otwartości przedsiębiorstw na cyfryzację w tej sferze. Większą świadomość zmian i otwartość na nie mają księgowi – prowadzący biura rachunkowe. Pozytywnie należy ocenić ponoszenie przez te podmioty nakładów na stosowanie technologii cyfrowych wspomagających gromadzenie i przetwarzanie danych finansowo-księgowych oraz podnoszenie przez nich swoich kompetencji cyfrowych. Jak wykazały przeprowadzone badania, na niekorzystne postrzeganie cyfryzacji w rachunkowości wpływają zmiany legislacyjne i związane z nimi wymogi techniczne, głównie w obszarze raportowania podatkowego, rozliczeń podatkowych w pozostałych podatkach, digitalizacji sprawozdań finansowych, wdrażania innych cyfrowych obowiązków, np. dotyczących wystawiania faktur z użyciem KSeF. Małym przedsiębiorcom dużo problemów stwarza konieczność używania wielu nowych narzędzi i rozwiązań oraz znaczne koszty wdrożeń.

Słowa kluczowe: digitalizacja w rachunkowości, digitalizacja podatków, mały biznes, biura rachunkowe

Quellen/Bibliografia:

Brzuszczyńska, M. *Transformacja w obszarze podatkowym w dobie cyfryzacji*.
<https://www.pwc.pl/pl/artykuly/transformacja-w-obszarze-podatkowym-w-dobie-cyfryzacji.html> (dostęp 16.04.2024).

Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english-polish/digit>,
<https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english-polish/digital> (dostęp 25.04.2024).

Cyfrowy Kompas na rok 2030: europejska droga w cyfrowej dekadzie.
<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/cyfrowy-kompas-na-rok-2030-europejska-droga-w-cyfrowej-dekadzie> (dostęp 26.04.2024).

Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2023/1353 z dnia 30 czerwca 2023 r. *określająca kluczowe wskaźniki efektywności służące do pomiaru postępów w realizacji celów cyfrowych ustanowionych w art. 4 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady (UE), 2022/2481 (Dz.U.UE.L.2023.168.48)*.

DESI 2022. Europe's Digital Decade. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade> (dostęp 16.04.2024).

- Digitalisation of tax: international perspectives.* (2022). ICAEW THOUGHT LEADERSHIP, <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/technology/thought-leadership/digitalisation-of-tax.ashx> (dostęp 26.04.2024).
- Digitalization of tax.* <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2019/08/digitization-in-tax.html> (dostęp 25.05.2024);
- Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.* (2022). Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2021-roku,2,18.html> (dostęp 26.04.2024).
- Fijałkowska, J. (2017). Jednolity Plik Kontrolny – elektroniczne raportowanie a uszczelnianie systemu VAT, *Studia i Prace, Kolegium Zarządzania i Finansów*, Warszawa: SGH, Zeszyt Naukowy nr 158, 9–31.
- <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade> (data dostępu: 26.05.2024).
- Informacja o wynikach kontroli. Wykorzystanie Jednolitego Pliku Kontrolnego w postępowaniach i kontrolach podatkowych.* (2019). Warszawa: NIK, LKR.430.005.2018, Nr ewid. 11/2019/P/18/077/LKR.
- Kłosińska K. (2016). Czy cyfryzacja to dygitalizacja? Poradnik językowy. Warszawa: Towarzystwo Kultury Języka, Dom Wydawniczy Elipsa.
- Korzyści. Od papierowej do cyfrowej Polski*, <http://archiwum.mc.gov.pl/projekty/od-papierowej-do-cyfrowej-polski> (dostęp 26.04.2024).
- Koślicki, K. (2023). E-rozliczenia podatków ułatwiają pracę, ale głównie fiskusowi. *Prawo.PL*, <https://www.prawo.pl/podatki/e-rozliczenia-podatkow-i-kontrole-ulatwienia-dla-skarbowki,519350.html> (dostęp 26.04.2024).
- Kotlarczyk, M. (2022). Transformacja cyfrowa to już codzienność. *Dziennik Gazeta Prawna*, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8422540,transformacja-cyfrowa-to-juz-codziennosc-opinia.html> (dostęp 26.04.2024).
- Kotowska B. (2022). Cyfryzacja i digitalizacja w rachunkowości mikro i małych przedsiębiorstw. *Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo*, Sopot: Sopotcka Akademia Nauk Stosowanych, nr 22/2, 85–116.
- Kowal, A., Lichota, W. (2020). Proces cyfryzacji podatku VAT w Polsce. *Studia Prawno-Ekonomiczne*, t. CXV, 265–282.
- Pałys, A., Daniek, Ł. (2018). Krok milowy w stronę elektronicznych rozliczeń podatkowych. Czy ewidencja JPK_VAT może zastąpić deklarację VAT? „*Przegląd Podatkowy*”, nr 11.
- Pieriegud, J. (2016). Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa wymiar globalny, europejski i krajowy. [W:] Red. J. Gajewski, W. Paprocki, J. Pieriegud, *Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa, szanse i wyzwania dla sektorów infrastrukturalnych*. Gdańsk: *Publikacja Europejskiego Kongresu Finansowego*, s. 11-37.
- Pokojska, A. (2023). Fiskus trafia z kontrolami w punkt. Urzędy są skuteczne, jak nigdy dotąd. *Dziennik Gazeta Prawna*. <https://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/8706573,fiskus-kontrol-podatki-statystyki.html> (dostęp 30.04.2024).
- Raport - Nowoczesne narzędzia w księgowości, gdzie jesteśmy i co nas czeka w przyszłości?* WoltersKluwer. <https://www.wolterskluwer.com/pl-pl/solutions/informacje/raport-nowoczesne-narzedzia-w-ksiegowosci#item1> (dostęp 25.04.2024).
- Savić, B., Pavlović, V. (2023), Impact of Digitalization on the Accounting Profession. S. Benković et al. (eds.), *Digital Transformation of the Financial Industry, Contributions to Finance and Accounting*, Springer Nature Switzerland, 19-34.
- Słownik Języka Polskiego*. PWN, h. digitalizacja oraz h. cyfryzacja. <https://sjp.pl/digitalizacja>, <https://sjp.pl/cyfryzacja> (dostęp 25.04.2024).
- State Of Digital Transformation, (2023). *Optimizing the Journey Forward*. https://www.teksystems.com/en/insights/state-of-digital-transformation-2023?utm_source=google&utm_medium=paid&utm_campaign=dx_2023&vendor_id=4100&gclid=...

d=Cj0KCQjwkqSIBhDaARIsAFJANKi9eQ0UwAQOyumXK4romuPSjE2ji9hemQiZ073TFtNUMqj7EyM3gzwaAvSZEALw_wcB (dostęp 24.06.2024).

Szymanek, P. *Ewolucja analizy danych nadsyłanych przez podatników organom w podatku od towarów i usług oraz podatkach dochodowych*, <https://isp-modzelewski.pl/wp-content/uploads/2021/04/Ewolucja-analizy-danych-nadsylanych-przez-podatnikow.pdf> (dostęp 26.05.2024).

Tax compliance a priorytety CFO. (2022). EY, https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/pl_pl/noindex/2022/ey-tax-compliance-a-priorytety-cfo.pdf (dostęp 16.06.2024).

Tax technology and transformation. Tax functions 'go digital'. (2017). Ernst & Young LLP. India.

Voss, G., Prewysz-Kwinto, P. (2013), Zintegrowane systemy ewidencyjne. [w:] Z. Luty, A. Łakomiak, A. Mazur (red.), *Przyszłość rachunkowości i sprawozdawczości – założenia, zasady, definicje. Kierunki zmian prawa bilansowego w Polsce. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 313, 148-158.

Voss, G. (2017). Jednolity Plik Kontrolny – korzyści i koszty cyfryzacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 4 (88/2), 185–195.

What is Real-Time Reporting? Definition, Benefits and Uses. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/real-time-reporting> (dostęp 22.05.2024).

Żujewska, M. (2023). Kiedy trzeba przekazać dane księgowe w formie JPK? *Gazeta Podatkowa*, nr 20 (1999), <https://www.pit.pl/vat/kiedy-trzeba-przekazac-dane-ksiegowe-w-formie-jpk-1008095> (dostęp 25.05.2024).